

Právo a bezpečnost

OBSAH

PRÁVO A BEZPEČNOST, ČÍSLO 2, ROČNÍK 2020

Editorial

<i>Zdeněk Koudelka</i> Colloredo-Mansfeld jako prubířský kámen právního řádu	5
---	---

Články

<i>Peter Poljakovič</i> Vplyv imigrácie na bezpečnosť krajín Európskeho priestoru	7
--	---

<i>Miloslav Kala</i> Publikace závěrů Nejvyššího kontrolního úřadu	18
---	----

<i>Zdeněk Koudelka</i> Znaky a vlajky Moravy	25
---	----

<i>Petr Kolman</i> Proč městské části statutárních měst nesmí vydávat právní předpisy, zejména nařízení v přenesené působnosti?	51
--	----

Ostatní texty

<i>Zdeněk Koudelka</i> Recenze knihy: Jiří Pernes: Moravští zemští prezidenti	55
--	----

<i>Zdeněk Koudelka</i> Recenze knihy: Martin Pelikán: Zjištění a utvrzení dluhu v praxi	56
--	----

CONTENT

LAW AND SECURITY, ISSUE 2, YEAR 2020

Editorial

- Zdeněk Koudelka*
Colloredo-Mansfeld as the Cornerstone of the Rule of Law 5

Articles

- Peter Poljakovič*
The Impact of Immigration on the Security of the Countries of the European Area 7

- Miloslav Kala*
Publication of the Conclusions of the Supreme Audit Office 18

- Zdeněk Koudelka*
Coats of Arms and Flags of Moravia 25

- Petr Kolman*
Why Statutory City Districts May Not Legislate, in Particular Delegated Regulations 51

Other texts

- Zdeněk Koudelka*
Book Review: Jiří Pernes: Moravian Provincial Presidents 55

- Zdeněk Koudelka*
Book Review: Martin Pelican: Finding and Curing Debt in Practice 56

EDITORIAL

COLLOREDO-MANSFELD JAKO PRUBÍŘSKÝ KÁMEN PRÁVNÍHO ŘÁDU

Ústavní soud nálezem z 12. 5. 2020, III.ÚS 1283/17, zamítl stížnost šlechtického rodu Colloredo-Mansfeld a nevyhověl nárokům na vrácení jeho majetku, který byl zabaven Německou říší. Karel Schwarzenberg poukázal na to, že rodina Josefa Colloredo-Mansfelda byla věrná Československu a trpěla za okupace. Kauza je příkladem zhoubnosti pozitivní diskriminace v právu.

Benešův československý exil zastával, že okupace Čech a Moravy je nelegální a akty okupační moci jsou v rozporu s československým právem. Majetek Colloredo-Mansfelda byl zabaven nařízením Gestapa z 16. 2. 1942. Z logiky právního řádu československého měl být po válce majetek vrácen. Nestalo se tak a majetek převzalo Československo a pak Česká republika. Z právního i morálního hlediska je špatné, že si náš stát nechává majetkový výnos Gestapa. Kde jinde lze hovořit o špinavých penězích.

Problém spočívá v našem zákoně o mimosoudních rehabilitacích, který umožnil novelou v roce 1994 vracet majetek, který byl zabaven hitlerovským Německem a nebyl vrácen po válce. Ovšem omezil tuto možnost jen, pokud se tak stalo v důsledku rasové perzekuce. Židé byli oběti nacistické politiky, ale nacisté likvidovali i jiné. Cožpak vražda politického odpůrce nacistů, vražda válečných zajatců a partyzánů či vyhlazení obyvatel Lidic jsou méně hodny snahy po nápravě křivd než u rasové perzekuce? Parlament v roce 1994 chtěl napravit hitlerovský zábor majetku, ale nešťastným způsobem, protože zavedl do našeho řádu pozitivní diskriminaci, když přiznal právo na restituci za války zabaveného majetku jen z důvodu perzekuce rasové a ne jiné.

Takže pokud by nějaký potomek parašutistů zabitých v kostele sv. Cyrila a Metoděje po atentátu na Heydricha požádal o vrácení majetku, který byl jejich rodinám zabaven, náš stát vrátí majetek jen, pokud to byla židovská rodina. To je právně i morálně špatné. Je to příklad, kam pozitivní diskriminace vede.

Náprava tohoto stavu jde. Stačí z § 3 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích vypustit slovo "rasové" a tím na návrat majetku, který byl Němci zabaven za války a nebyl po válce vrácen, mají právo oběti veškeré perzekuce ze strany okupačních orgánů. Tak budou mít stejné právo a rovnost v zacházení oběti perzekuce rasové, politické i oběti nacistického teroru z jiných důvodů. Nejde totiž o jeden šlechtický rod, ale o základní hodnotové přístupy v rámci právního řádu i o mravní stránku rovného přístupu ke všem obětem nacismu bez rozdílu důvodu jejich perzekuce.

Zdeněk Koudelka
Předseda redakční rady

VPLYV IMIGRÁCIE NA BEZPEČNOSŤ KRAJÍN EURÓPSKEHO PRIESTORU

Peter Poljakovič

1. ÚVOD

Súčasnú bezpečnostnú prostredie je ovplyvňované najmä globalizáciou. Svet nie je formovaný iba politickými a ekonomickými zmenami, ale na jeho zmenu majú výrazný vplyv aj migračné procesy obyvateľstva.

Prílev imigrantov z tretích krajín rozdelil obyvateľov európskeho kontinentu na niekoľko názorových skupín. Podobnej situácii čelia aj vlády jednotlivých členských krajín Európskej únie (EÚ), kde niektorí z jej zástupcov vnímajú imigráciu ako hrozbu na jednej strane, ich oponenti ako príležitosť na strane druhej. Systém, ktorý bol budovaný niekoľko desiatok rokov, čelí existenčným problémom aj z dôvodu migračnej krízy a jej ďalších sprievodných javov, ktoré majú negatívny dopad aj pre ďalšie smerovanie európskej spoločnosti. Nepružné a nejednotné riešenie migračnej krízy poukázalo na nedostatky v ochrane Schengenských hraníc a krehkosť bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov krajín európskeho priestoru.

Problematika migrácie je mnohokrát zneužívaná médiami, ktoré cielene, alebo nevedomky distribuovanými informáciami zintenzívňujú obavy domáceho obyvateľstva o svoju bezpečnosť. Podobnú situáciu využívajú populistické, nacionalistické skupiny a politické strany s cieľom dostať sa do povedomia, respektíve získať preferencie v predvolebnom období. Význačný názorový rozkol predstavuje pri jeho dlhodobom pôsobení a neriešení hrozbu pre spoločnosť.

Existencia množstva rozporuplných „dohadov“ o vplyve imigrácie na bezpečnostné prostredie európskeho priestoru sa stali podnetom pre vypracovanie analýzy vplyvu imigrácie občanov tretích krajín na konkrétnu skupinu trestných činov. Ide o trestný čin vraždy, krádeže a terorizmu. Cieľom článku je definovať, v ktorých krajinách európskeho priestoru mala imigrácia (v období rokov 2010–2017) vplyv na uvedené trestné činy.

2. MIGRAČNÉ TRENDY V OBDOBÍ ROKOV 2013–2017

V oblasti imigrácie občanov tretích krajín do európskeho priestoru je možné považovať rok 2015 za prelomový. Pre lepšie pochopenie vplyvu imigrácie v čase najväčšieho prílevu imigrantov je vhodné skúmať časové obdobie pred, ale aj po roku 2015. Skúmanie imigrácie v období rokov 2013–2017 poskytuje dostatočný časový rozsah k stanoveniu relevantných záverov o vplyve imigrácie občanov tretích krajín na bezpečnosť krajín európskeho priestoru.

V období rokov 2013–2017 medzi cieľové krajiny európskeho priestoru prioritne patrili Nemecká spolková republika, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, Talianska republika, Španielske kráľovstvo a Francúzska republika. Uvedené poradie bolo zachované medzi rokmi 2013–2015. V rokoch 2016–2017 došlo k výmene pozícií medzi Španielskym kráľovstvom a Talianskou republikou, ktorá poklesla na štvrtú priečku v počte imigrantov. Z uvedeného vyplýva, že imigranti aj napriek prekážkam počas trasy pokračujú ďalej z juhu na západ a severozápad európskeho priestoru. Spoločným znakom vyššie uvedených krajín je, že patria medzi najvyspelejšie ekonomiky Európy. To znamená, že prvých päť ekonomicky najvyspelejších krajín patrí zároveň k piatim migračne najatraktívnejším krajinám európskeho priestoru.

3. SÚVISLOSŤ IMIGRÁCIE S PÁCHANÍM TRESTNÝCH ČINOV

Výsledky skúmania migračných trendov v období rokov 2013–2017 potvrdzujú teoretické poznatky o štatisticky najčastejšej príčine migrácie, ktorou sú ekonomické dôvody.

Štandardný rámec, ktorý ekonómovia používajú pri skúmaní ekonomických vplyvov na trestnú činnosť, je model vyvinutý Beckerom.¹ V tomto modeli sú u jednotlivcov skúmané ich očakávania pri rozhodovaní, či sa zapojiť do trestnej činnosti, alebo nie. To znamená, že jednotlivci páchajú trestnú činnosť, ak očakávané výnosy z trestnej činnosti prevážia očakávané výnosy z inej alternatívy, napríklad z oficiálnej pracovnej činnosti. Tento rámec je niekedy kritizovaný za náznaky, že všetko, čo je dôležité sú iba ekonomické výnosy. Z dôvodu, že osoby majú rôzne priority, existujú jednotlivci, ktorí jednoducho nikdy nespáchajú zločin bez ohľadu na ekonomické stimuly.

¹ BECKER, S. G, 1968. Crime and Punishment: An Economic Approach. In: Journal of Political Economy. [online]. Roč. 76, č. 2, s. 169-217 [cit. 2015-04-05]. Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/1830482>

Silnou stránkou modelu je to, že vytvára priame predpovede, týkajúce sa toho, ako sa bude meniť kriminalita v závislosti od relatívnych príjmov imigrantov.

Výsledky výskumu z Talianskej republiky naznačujú, že právne postavenie môže do veľkej miery vysvetliť rozdiely v trestných činoch medzi legálnymi a nelegálnymi imigrantmi. Dôvodom je pravdepodobne fakt, že štatút legálneho imigranta vedie k väčším príležitostiam na trhu práce pre prisťahovalcov. Výskumy z Európy naznačujú, že získanie právneho štatútu znižuje kriminálne správanie migrantov zlepšením ich príležitostí na trhu práce.²

Na základe výsledkov ďalšieho z výskumov, ktorý sa venuje miere kriminality imigrantov, je možné tvrdiť, že miera kriminality v oblastiach s väčším počtom imigrantov je v porovnaní s domácim obyvateľstvom na rovnakej, alebo nižšej úrovni.³

Názory na súvislosť imigrácie s páchaním teroristických útokov sa rôznia. Na základe údajov z Europolu teroristické skupiny využívajú sociálno-ekonomické ťažkosti moslimských prisťahovalcov do EÚ s cieľom ich náboru a podnecovania k účasti na činnostiach spojených s terorizmom.⁴ Spravodajské služby naznačujú, že s príchodom utečencov sa do Európy presúvajú aj rôzne radikálne skupiny a potenciálni teroristi. Nemecký Spolkový úrad pre ochranu Ústavy v Nemecku (BfV) v roku 2015 poukázal na zlyhanie Európy a podcenenie následkov masovej imigrácie. Podľa BfV – zo strany Islamského štátu (IS) ide o demonštráciu sily, ktorú bezpečnostné zložky neočakávali, pretože to považovali za riskantný krok zo strany IS. Využívajú skutočnosť, že až 70 % všetkých migrantov prichádzajúcich do Nemeckej spolkovej republiky nepredložilo platný cestovný doklad. Utečenci sa tak dostávajú do vnútrozemia na základe falošnej identity. Napríklad, pri príchode takmer 970 tisíc osôb, ako tomu bolo v roku 2015, je kontrola radikálov bežnou hraničnou kontrolou takmer nemožná.⁵

² MASTROBUONI, G. a P. PINOTTI, 2015. Legal Status and the Criminal Activity of Immigrants. In: American Economic Journal: Applied Economics [online]. Roč. 7, č. 2, s. 175–206. [cit. 2015-11-12]. Dostupné na internete: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/app.20140039>

³ GRAHAM, O. a CH. KUBRIN, 2018. Immigration and Crime: Assessing a Contentious Issue. In: Annual Review of Criminology. Roč. 1, s. 63-84. [online]. [cit. 2019-04-09]. Dostupné na internete: <https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-criminol-032317-092026>

⁴ European Parliament, 2019. Terrorism in the EU: terror attacks, deaths and arrests [online]. [cit. 2019-09-06]. Dostupné na internete: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/security/20180703STO07125/terrorism-in-the-eu-terror-attacks-deaths-and-arrests>

⁵ Šéf BfV: Islamisti prišli do Európy po boku utečencov, IS sme podcenili [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné na internete: <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/389495-sef-bfv-islamisti-prisli-do-euro-py-po-boku-ute-cencov-is-sme-podcenili/>

Je potrebné si uvedomiť, že imigrácia je hrozbou tam, kde je nepravideľná, je vo veľkom meradle a v rámci nej prichádzajú na územie ľudia z iných kultúr.

4. VPLYV IMIGRÁCIE OBČANOV TRETÍCH KRAJÍN NA KONKRÉTNU SKUPINU TRESTNÝCH ČINOV

Vyššie uvedené výskumy sa sústreďujú prevažne na skúmanie vplyvu imigrácie na národnej úrovni a neskúmajú európsky priestor komplexne. Z uvedeného dôvodu obsah článku poskytuje výsledky komplexnej analýzy vplyvu imigrácie občanov tretích krajín na trestný čin vraždy, krádeže a terorizmu v jednotlivých krajinách európskeho priestoru. Sústredenie sa na imigrantov, ktorí sú občanmi tretích krajín, umožňuje vylúčiť všeobecnú migráciu, do ktorej by inak boli započítaní aj občania EÚ. Uvedeným krokom je možné eliminovať skreslenie údajov, kde by v opačnom prípade figurovali aj vnútorní migranti.

Za vážny problém možno označiť existujúci nesúlad vo vedení štatistík o počte imigrantov, ktoré evidujú a publikujú rôzne vládne, ale aj mimovládne organizácie. Nesprávne interpretované výsledky môžu v konečnom dôsledku spôsobovať dlhodobé odchýlky vo výskumoch, ktoré počas procesu skúmania využívajú údaje z týchto zdrojov. Výnimkou nie sú ani rôzni vládni predstavitelia, ktorí v mnohých prípadoch uvedené štatistiky využívajú ako svoj argumentačný podklad pri presadzovaní vlastných, rezortných, alebo straníckych záujmov. Štatistické údaje je tak možné chápať, ale aj interpretovať viacerými spôsobmi, čo môže zapríčiniť chaos laickej verejnosti pri chápaní dopadov imigrácie na bezpečnosť krajín európskeho priestoru.

S využitím súboru vedeckých metód (najmä metódy analýzy a porovnávaní) a jasne zadefinovaných kritérií hodnotenia výsledkov, dospel autor k zaujímavým zisteniam.⁶ Z dôvodu absencie výskumu podobného charakteru je možné uvedené výsledky považovať za hodnotné. Negatívom je, že v súčasnosti nie je možné uvedené výsledky konfrontovať s výsledkami podobnej štúdie.

⁶ Rozsah výskumu neumožňuje uvádzať konkrétne postupy, vstupné hodnoty ani kritéria hodnotenia.

4.1 VPLYV IMIGRÁCIE OBČANOV TRETÍCH KRAJÍN NA TRESTNÝ ČIN KRÁDEŽE

Porovnávaním počtu imigrantov, ktorí v období rokov 2013–2017 pricestovali do jednotlivých krajín európskeho priestoru s počtom krádeží spáchaných na rovnakom území vyplýva, že **vyšší počet imigrantov z tretích krajín nemal v uvedenom období vplyv na vyšší počet krádeží** v 26 krajinách európskeho priestoru. Vyšší počet krádeží v čase vyššieho počtu imigrantov sa prejavil iba v Gréckej a Fínskej republike. Paradoxom je, že Fínska republika je hlboko pod európskym priemerom v počte imigrantov. Pre porovnanie, v roku 2013 bol európsky priemer na úrovni 40 tisíc osôb, kým vo Fínskej republike to bolo 13 tisíc osôb. V niektorých krajinách sa prejavil presný opak, kedy s vyšším počtom imigrantov bol zaznamenaný klesajúci počet krádeží. Podobné je to aj pri hodnotení dopadov na medzinárodnej úrovni, kde poradie krajín na základe vzájomného porovňovania v počte krádeží (v prepočte na jedného obyvateľa) nezodpovedá ich poradiu na základe počtu imigrantov. To znamená, že krajiny, ktoré zaznamenali v jednotlivých rokoch vysoký počet imigrantov neboli zároveň krajinami s vysokým počtom krádeží. Ako pozitívny príklad možno uviesť Nemeckú spolkovú republiku, ktorá v porovnaní s inými krajinami európskeho priestoru je v celom hodnotenom období na prvom mieste v počte imigrantov z tretích krajín a zároveň sa nachádza až na dvanástom mieste v počte krádeží na jedného obyvateľa. Opačným príkladom je Portugalská republika, ktorá patrí medzi krajiny s najnižším počtom imigrantov, no zároveň figuruje na najvyšších priečkach v počte krádeží.

4.2 VPLYV IMIGRÁCIE OBČANOV TRETÍCH KRAJÍN NA TRESTNÝ ČIN VRAŽDY

Spojitosť neexistuje ani v prípade porovňovania počtu imigrantov s počtom spáchaných vražd. Krajiny s najnižším počtom imigrantov (najmä pobaltské krajiny) sú na prvých priečkach v počte vražd. Naopak, krajina ako Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, ktorá je druhá v počte imigrantov, sa v počte vražd nachádza v priemerných hodnotách. Podobne sú na tom aj Nemecká spolková republika, Talianska republika a Španielska republika, ktoré patria medzi najzaťaženejšie krajiny v počte prichádzajúcich imigrantov, no zároveň ich štatistiky v počte vražd po prepočte na jedného obyvateľa vykazujú v porovnaní s inými krajinami pozitívne výsledky.

To znamená, že **vyšší počet imigrantov z tretích krajín nemal v hodnotenom období vplyv na vyšší počet vrážd** v jednotlivých krajinách európskeho priestoru. Imigračne najzaťaženejšie krajiny sa paradoxne nachádzajú na chvoste rebríčka v počte vrážd.

4.3 VPLYV IMIGRÁCIE OBČANOV TRETÍCH KRAJÍN NA TRESTNÝ ČIN TERORIZMU

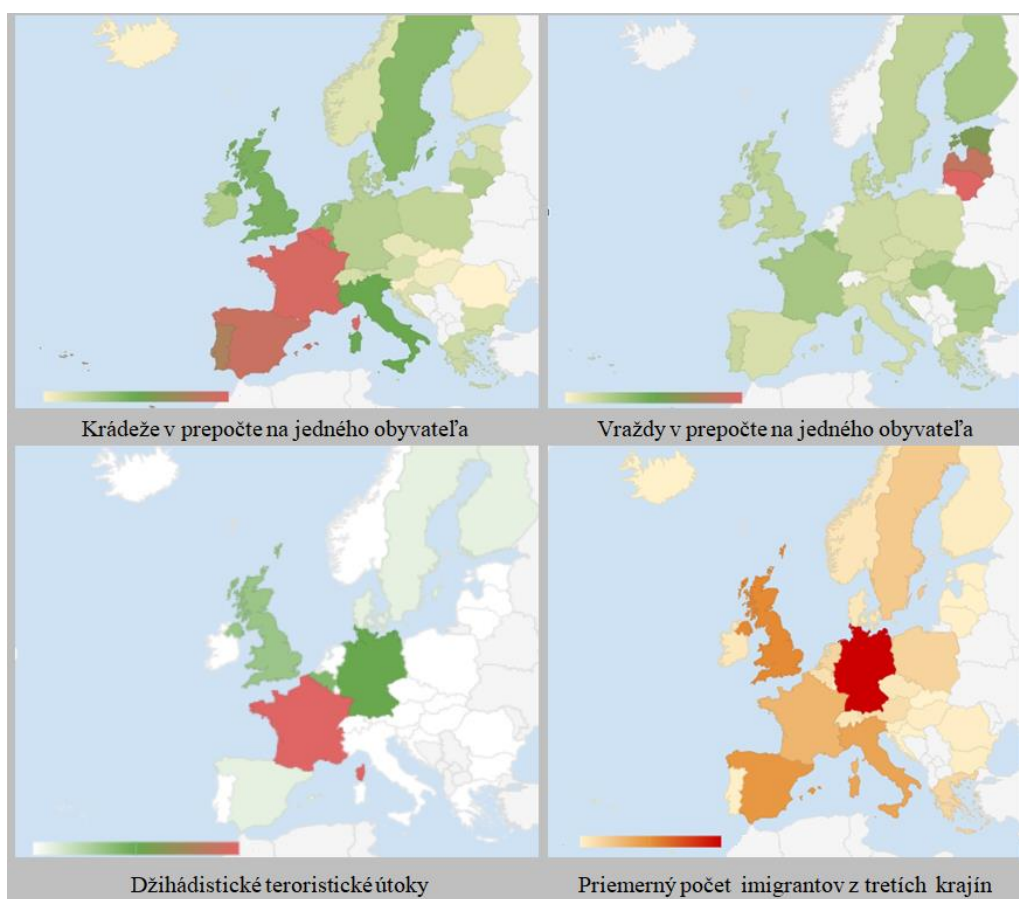
V uvedenom prípade výskum pozostával z porovnávania počtu imigrantov z tretích krajín, ktorí v období rokov 2013–2017 pricestovali do jednotlivých krajín európskeho priestoru s počtom spáchaných džihádistických teroristických útokov. Pre potreby výskumu boli započítavané iba džihádistické teroristické útoky, pri ktorých zahynula aspoň jedna osoba. Zmarené a nevydarené útoky, alebo tie útoky, pri ktorých zahynul iba útočník neboli zohľadnené.

V období rokov 2013–2017 boli džihádistické teroristické útoky zaznamenané v ôsmich krajinách európskeho priestoru, a to v Belgickom kráľovstve, Dánskom kráľovstve, Fínskej republike, Francúzskej republike, Nemeckej spolkovej republika, Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska, Španielskom a Švédskom kráľovstve. Spoločným znakom je zaznamenaný nárast počtu útokov po roku 2015, kedy bola vlna imigrácie do krajín európskeho priestoru na svojom vrchole. Medziročne bol v európskom priestore zaznamenaný nárast celkového počtu imigrantov na úrovni 48 % a nelegálnych imigrantov, až na úrovni 544 %. V hodnotenom období bolo v krajinách európskeho priestoru od roku 2015 spáchaných 71 % všetkých zaznamenaných džihádistických teroristických útokov. Nie je možné vylúčiť, že teroristický útok je pravdepodobnejší až nasledujúci rok po migračnom vrchole. Dôvodom je, že imigranti potrebujú adekvátne časové obdobie na získanie kontaktov a radikalizáciu po prípadnom neúspešnom integračnom procese v krajine. Pri vzájomnom porovnaní uvedených krajín je možné hodnotiť, že až 77 % džihádistických teroristických útokov bolo spáchaných iba v piatich krajinách, ktoré sú v rebríčku počtu príchodu imigrantov na prvých šiestich priečkach v celoeurópskom meradle. Výnimkou je Talianska republika, ktorá napriek vysokému počtu imigrantov (tretie až štvrté miesto v rebríčku krajín EÚ) v skúmanom období neviduje žiaden džihádistický teroristický útok. Okrem Fínskej republiky, žiadna z krajín s ročným počtom imigrantov pod hodnotu 19 tisíc osôb (trinásť až dvadsiata ôsma pozícia v celoeurópskom meradle) neviduje spáchanie džihádistického teroristického útoku.

Z vyššie uvedených výsledkov vyplýva, že **so zvyšujúcim sa počtom imigrantov z tretích krajín narastá riziko páchania džihádistických teroristických útokov.**

Na nižšie uvedenom obrázku sú v grafickej podobe znázornené hodnoty priemerného počtu spáchaných trestných činov krádeže, vraždy a počtu džihádistických teroristických útokov v období rokov 2013–2017. Na obrázku sú znázornené aj údaje o priemernom počte imigrantov z tretích krajín. Hodnoty sú znázornené rozdielnou intenzitou farieb, kde platí, že intenzívnejšia farba predstavuje vyššiu hodnotu. Obrázok poskytuje čitateľom ucelený prehľad o vplyve imigrácie občanov z tretích krajín na konkrétne skupiny trestných činov v jednotlivých krajinách európskeho priestoru.

Obrázok 1: Prehľad o priemernom počte imigrantov a jednotlivých trestných činov v období rokov 2013–2017

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov od Eurostatu⁷ a Europolu.⁸

⁷ EUROSTAT, 2013-2017. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page

⁸ TE-SAT - European Union terrorism situation and trend report 2017 [online]. [cit. 2018-05-08]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/>

The Refugee Convention, 1951. [online]. [cit. 2027-03-07]. Dostupné na internete: <https://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf>

5. NÁVRHY NA MOŽNÉ ZMIERNENIE NEGATÍVNYCH DOPADOV IMIGRÁCIE NA BEZPEČNOSŤ KRAJÍN EURÓPSKEHO PRIESTORU

Je potrebné, aby krajiny európskeho priestoru s cieľom znížiť pravdepodobnosť ďalších imigračných vln, včasne predchádzali hrozbám vznikajúcim v nových zdrojoch konfliktov. Proces migrácie nie je možné úplne zastaviť. Európske krajiny v snahe spomaliť hlavnú migračnú vlnu, vybudovali v období rokov 2013–2017 približne 1 200 km oplotenia. Vrchol výstavby oplotení bol totožný s vrcholom počtu imigrantov smerujúcich do európskeho priestoru (2015). Budovanie oplotení nepozastavilo, ale iba odklonilo, respektíve spomalilo migračnú vlnu. Napriek uvedenému má z pohľadu autora výstavba oplotení svoje opodstatnenie. Oplotenia by nemali slúžiť k uzatváraniu hraníc, mali by byť budované za účelom regulácie migračných tokov a efektívnejšej kontroly.

Ďalším z funkčných opatrením by mohlo byť zavedenie celoeurópskeho využívania technických prostriedkov, pomocou ktorých je možné získavať, spracovávať, uchovávať a využívať biometrické údaje osôb prichádzajúcich do európskeho priestoru. V takom prípade by bolo nevyhnutné vybudovať spoločnú európsku databázu, ktorá by fungovala v reálnom čase.

Pozitívnym prínosom by mohla byť legislatívna úprava maximálneho počtu imigrantov, ktorých je krajina schopná prijať. Počet imigrantov by sa odvíjal od schopnosti jednotlivých krajín integrovať tento počet imigrantov. Vo vzťahu k integrácii by musela byť stanovená maximálna doba možnosti integrácie. To znamená, že imigrant by za pomoci vládnych inštitúcií bol povinný nájsť si prácu do určitého obdobia. V prípade neschopnosti imigranta integrovať sa, by tejto osobe bolo zamietnuté povolenie k pobytu na území štátu. Všetky prijaté legislatívne zmeny by mali byť správnym komunikačným prostriedkom propagované v krajinách mimo európsky priestor. Týmito opatreniami by bolo možné dosiahnuť, že do cieľových krajín by prichádzali osoby, ktoré majú záujem o proces integrácie.

Je pravdepodobné, že simultánne zavádzanie a využívanie všetkých spomenutých opatrení by mohlo napomôcť k zvýšeniu bezpečnosti krajín európskeho priestoru.

6. ZÁVER

Je pravdepodobné, že v dôsledku zhoršujúcich sa klimatických podmienok na Africkom kontinente a nepriaznivého vývoja bezpečnostnej situácie na Blízkom východe sa bude migračný tlak na európsky priestor zvyšovať. V prípade masovej imigrácie majú krajiny európskeho priestoru v oblasti kontroly imigrantov vážne nedostatky. Kroky deklaratívneho charakteru sú nepostačujúce a prijímanie nových efektívnejších opatrení bude plne účinné až vtedy, keď sa členské krajiny EÚ zhodnú na spoločnom prístupe v otázkach riešenia migračnej krízy. V súčasnosti EÚ stále nie je dostatočne pripravená riešiť krízové situácie ako homogénny celok. Tento problém je závažnejší aj z dôvodu, že bezpečnostné záujmy sú prepojené takou silnou väzbou, že bezpečnostné problémy niektorej z krajín EÚ nie je možné riešiť individuálne.

Zo vzťahu medzi počtom prichádzajúcich imigrantov z tretích krajín do európskeho priestoru a počtom krádeží a vražd vyplýva, že vysoký počet imigrantov nemá vplyv na uvedené trestné činy. Zaujímavosťou je, že existujú prípady, kde uvedené trestné činy boli v krajinách s vyšším počtom imigrantov na nižšej úrovni než v krajinách s nízkym počtom imigrantov. Jednou z príčin, prečo sa nám môže zdať, že väčšinu trestných činov páchajú imigranti je mediálna disproporcionalita správ o trestných činoch, kedy trestným činom spáchaným imigrantmi je v médiách venovaná väčšia pozornosť. To však neplatí o teroristických útokoch. Sumarizovaním výsledkov je možné hodnotiť, že v krajinách s vyšším počtom imigrantov bol zaznamenaný vyšší počet džihádistických teroristických útokov. Čiže, vplyv imigrácie na národnú a medzinárodnú bezpečnosť sa prejavil iba pri trestných činoch terorizmu. Nakoľko ekonomicky najvyspelejšie krajiny patria k migračne najatraktívnejším krajinám, možno ich považovať za oblasti s najvyšším rizikom výskytu džihádistického terorizmu. Na základe výsledkov je možné tvrdiť, že krajiny európskeho priestoru musia vytvárať bezpečnostnú politiku paralelne s rastom ich hospodárskeho vplyvu.

Literatura:

BECKER, S. G, 1968. Crime and Punishment: An Economic Approach. In: *Journal of Political Economy*. [online]. Roč. 76, č. 2, s. 169-217 [cit. 2015-04-05]. Dostupné na internete: <https://www.jstor.org/stable/1830482>

European Parliament, 2019. Terrorism in the EU: terror attacks, deaths and arrests [online]. [cit. 2019-09-06]. Dostupné na internete:

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/security/20180703STO07125/terrorism-in-the-eu-terror-attacks-deaths-and-arrests>

EUROSTAT, 2013-2017. [online]. [cit. 2020-06-05]. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Main_Page

GRAHAM, O. a CH. KUBRIN, 2018. Immigration and Crime: Assessing a Contentious Issue. In: *Annual Review of Criminology*. Roč. 1, s. 63-84. [online]. [cit. 2019-04-09]. Dostupné na internete: <https://www.annualreviews.org/doi/10.1146/annurev-criminol-032317-092026>

MASTROBUONI, G. a P. PINOTTI, 2015. Legal Status and the Criminal Activity of Immigrants. In: *American Economic Journal: Applied Economics* [online]. Roč. 7, č. 2, s. 175–206. [cit. 2015-11-12]. Dostupné na internete: <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/app.20140039>

TE-SAT - European Union terrorism situation and trend report 2017 [online]. [cit. 2018-05-08]. Dostupné na internete: <https://www.europol.europa.eu/tesat/2017/>

The Refugee Convention, 1951. [online]. [cit. 2027-03-07]. Dostupné na internete: <https://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf>

Šéf BfV: Islamisti prišli do Európy po boku utečencov, IS sme podcenili [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné na internete: <http://spravy.pravda.sk/svet/clanok/389495-sef-bfv-islamisti-prisli-do-europy-po-boku-utecencov-is-sme-podcenili/>

Abstrakt:

V oblasti imigrácie občanov tretích krajín do európskeho priestoru je možné považovať rok 2015 za prelomový. Najmä od uvedeného roku, sme svedkami rozdeľovania spoločnosti na podporovateľov a odporcov imigrácie. Problematika imigrácie je mnohokrát mediálne zneužívaná, čo zintenzívňuje obavy domáceho obyvateľstva o svoju bezpečnosť. Článok pozostáva z logicky usporiadaných kapitol, ktorých obsah slúži k objasneniu vplyvu imigrácie na úzku skupinu trestných činov zaznamenaných v období rokov 2013–2017. Konkrétne – trestný čin vraždy, krádeže a džihadistického terorizmu. Textová časť je podporená grafickým zobrazením výsledných hodnôt na mapovom podklade.

Kľúčové slová: Európsky priestor, imigrácia, krádež, vražda, džihádistský terorizmus, štátny príslušník tretej krajiny.

Abstract:

The Impact of Immigration on the Security of the Countries of the European Area

In relation to immigration of third-country nationals to the European area, the year 2015 can be considered as a turning point. Especially since that year, we are witnessess of dividing of society into supporters and opponents of immigration. The issue of immigration is often abused by media, which intensifies the concerns of the domestic population for their security. The article consists of logically sequenced chapters, the content of which is determined to clarify the impact of immigration on a narrow group of crimes recorded in the period 2013–2017. Specifically – the crime of murder, theft and jihadist terrorism. The text part is supported by maps that display the resulting values.

Key words: *European area, Immigration, Theft, Murder, Jihadist Terrorism, Third Country Nationals.*

JEL: *F52, H56.*

Ing. **Peter Poljakovič** – Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš, poljakovic.peter@gmail.com.

PUBLIKACE ZÁVĚRŮ NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU

Miloslav Kala

1. ÚVOD

Čas od času zaznívají názory, že Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) by jako nezávislý externí auditor veřejných prostředků měl mít možnost ukládat přísné sankce v podobě vysokých pokut nebo dokonce ukládat tresty jako nějaká soudní instituce. To je ale nepochopení role NKÚ v ústavním systému České republiky. NKÚ byl založen na modelu kolegiálního orgánu, jako např. úřady obdobného typu v Nizozemsku nebo Německu, není součástí exekutivy jako nejvyšší kontrolní instituce ve Skandinávii a již vůbec není soudním „dvorem“ ukládajícím rozsudky – tento model je typický pro frankofonní oblast.¹

Síla NKÚ je v tom, že zneužívání veřejných prostředků odhaluje a výsledky kontrol zveřejňuje na svých webových stránkách a ve „Věstníku NKÚ“, který zasílá oběma komorám Parlamentu a vládě. A nejen ústavní orgány, ale také veřejnost má mít možnost se dozvědět, jak stát hospodaří. Konec konců to doporučuje i mezinárodně uznávaná „Linská deklarace směrnic o principech auditu“ přijatá v říjnu 1977 na 9. kongresu Mezinárodní organizace nejvyšších auditních institucí.² Vzhledem k tomu, že žijeme v 21. století, v době informační společnosti a digitálních médií, je to právě dostupnost informací, která může z medializace kontrolních závěrů učinit obávanější prostředek nápravy, než jsou klasické sankce. Nejvyšší kontrolní úřad získal určitý „certifikát správnosti“ v podobě rozhodnutí Nejvyššího soudu.

2. SKUTKOVÁ PODSTATA

NKÚ dne 12. ledna 2015 na svých webových stránkách publikoval tiskovou zprávu o kontrolní akci „14/16 – Peněžní prostředky určené v rámci Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Jihozápad pro období 2007–2013 na rozvoj a obnovu regionálních zdravotnických zařízení“ s názvem „Pravidla pro evropské dotace regionálním nemocnicím? U ROP Jihozápad pouhá formalita“.

¹ *Nálezy evropských kontrolních institucí*; Parlamentní institut, Kancelář Poslanecké sněmovny Praha 2009.

² *Linská deklarace směrnic o principech auditu*. Lima 1977, <https://www.nku.cz/assets/o-nas/postaveni-a-pusobnost/limska-deklarace.pdf>.

Šlo o standardní oznámení v rubrice „Servis pro média“ a předmětem tiskové zprávy byla informace, že NKÚ prověřil poskytování dotací z regionálního operačního programu (ROP) regionu soudržnosti Jihozápad na rozvoj a obnovu regionálních zdravotnických zařízení.

Šlo o projekty Nemocnice České Budějovice, Nemocnice Tábor, společnosti Primaved Plzeň a Zdravotnické záchranné služby Plzeňského kraje (dále jen „žalobci“). Při kontrole byly odhaleny nedostatky hlavně v oblasti financování, hodnocení a posuzování jednotlivých projektů. V závěru tiskové zprávy NKÚ uvedl, že podal oznámení o podezření z porušení rozpočtové kázně. V dolní části internetové stránky, na níž se tisková zpráva nachází, je podrubrika „Související dokumenty“ s odkazem na materiál „Podrobná informace z ukončené kontrolní akce č. 14/16“³. Po jeho rozkliknutí se zobrazí dokument s názvem „Informace z kontrolní akce NKÚ č. 14/16 Peněžní prostředky určené v rámci Regionálního operačního programu regionu soudržnosti Jihozápad pro období 2007–2013 na rozvoj a obnovu regionálních zdravotnických zařízení“ o 12 stranách (dále jen „Informace“).

Tato tisková zpráva byla široce medializována jak v tištěných, tak internetových médiích a způsobila v Jihočeském kraji poměrně velké pozdvižení u veřejnosti i mezi zástupci kraje. O zhruba dva měsíce později se dotčená zdravotnická zařízení nechala slyšet, že se tato tisková zpráva hrubě dotkla jejich pověsti, a oficiálním dopisem vyzvala NKÚ, aby nepokračoval v publikaci „nepravdivých informací“ a zjednal nápravu v podobě omluvy na svých internetových stránkách. Vedle toho měl NKÚ zaslat žalobcům omluvný dopis, ve kterém by své „nesprávné“ kontrolní závěry uvedl na pravou míru.

NKÚ tyto požadavky odmítl. Nesouhlas s kontrolními zjištěními není ojedinělý. V drtivé většině jsou ale neshody řešeny pomocí opravných prostředků ze zákona o NKÚ, tedy tzv. námitek k vedoucímu kontrolní skupiny a posléze i odvolání ke Kolegiu NKÚ.⁴ Pohrůžka soudem pro nesouhlas s kontrolními zjištěními je málo častá a svým způsobem i absurdní, neboť opět je to důkaz o nepochopení pravomocí NKÚ.

³ <https://www.nku.cz/scripts/detail.php?id=5293>.

⁴ § 27 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu.

3. NALÉZACÍ SOUD

Městský soud v Praze žalobu zamítl.⁵ Městský soud jako nalézací soud odmítl argumentaci žalobců, že: *„když není tisková zpráva uvedena ve výčtu tzv. povinných informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, tak její zveřejnění na webových stránkách je v rozporu se zákonem.“*. Podle nalézacího soudu je naopak zcela běžné, že: *„takový subjekt, jakým je nezávislý kontrolní orgán, má zřízeny internetové stránky, prostřednictvím nichž informuje veřejnost, mimo jiné i o své činnosti. Přitom NKÚ pravidelně informuje veřejnost o termínech zahájení jednotlivých konkrétních kontrol, o jednání jejího kolegia, o různých akcích (jednání kolegia, vlády, publikací tiskových zpráv z kontrolních akcí atd.). NKÚ sám sebe označuje za otevřený úřad a hlásí se k zásadám otevřenosti státních a veřejných institucí; je tedy otevřený, i pokud se jedná o veřejné poskytování informací o své kontrolní činnosti.“*.

Klíčovým bodem postupu nalézacího soudu pak byla analýza výše uvedené tiskové zprávy NKÚ, ve které soud uvedl: *„tisková zpráva obsahuje vedle **skutkových tvrzení** o výsledcích kontroly též i **hodnotící soudy**, jimiž NKÚ zaujal určitý postoj tím, že je hodnotil z hlediska správnosti a přijatelnosti, a to na základě vlastních, tedy subjektivních kritérií. Soud je toho názoru, že **prezentace** těchto soudů byla přiměřená (včetně kritiky v ní uvedené), a že byla nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, kdy nebylo primárním cílem kritiky hanobení uvedených právnických osob, včetně žalobců.“*.

Podle Městského soudu v Praze tak v tiskové zprávě došlo pouze ke stručnému shrnutí a vyhodnocení skutečností zjištěných při kontrole. S odkazem na uvedené a také na usnesení Ústavního soudu z 16. 1. 2001, III.ÚS 451/2000, nalézací soud žalobu odmítl jako nedůvodnou, neboť podle jeho názoru NKÚ nepřekročil své kompetence a nezasáhl do dobré pověsti žalobců.

⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze z 3. 11. 2016, č. j. 15 Cm 30/2015-298.

4. ODVOLACÍ SOUD

S tím se žalobci odmítli smířit a podali odvolání k Vrchnímu soudu v Praze, který však rozsudek městského soudu potvrdil.⁶ Žalobci v odvolání opět namítli nezákonný postup NKÚ při zveřejňování výsledků kontrolní činnosti, neboť mu údajně nepřísluší zjištěné skutečnosti hodnotit a vytvářet si na ně vlastní názor a vynášet hodnotící soudy tak, jak tomu bylo v případě předmětné tiskové zprávy a připojené Informace.

Tuto námitku odvolací soud zamítl jako „lichou“ s tím, že pokud byl kontrolní závěr schválen Kolegiem NKÚ, nemůže být jeho následné zveřejnění na webových stránkách NKÚ v rozporu s žádným právním předpisem (ani zákonem o svobodném přístupu k informacím). S opětovným odkazem na usnesení Ústavního soudu III.ÚS 451/2000 odvolací soud vyvodil, že zveřejněním tiskové zprávy a připojené podrobné Informace plnil NKÚ pouze svou informační povinnost.

Schválený kontrolní závěr sám o sobě nemůže představovat zásah do pověsti žalobců, neboť obsahuje pouze schválená skutková zjištění. Nicméně soud podotkl, že na připojenou Informaci, která kontrolním závěrem není a která obsahovala zmíněné subjektivní hodnotící soudy, jimiž NKÚ skutková zjištění stručně vyhodnotil, se tato zásada neuplatní. Pro tato subjektivní hodnocení platí, že: *„hodnotící soud nelze jakkoli dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho veřejné prezentace je přiměřená a zda zásah do práv právnické osoby je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tzn., zda primárním cílem kritiky není hanobení dané osoby (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 996/2007, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010, ale též nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04).“*

S použitím těchto výkladových vodítek odvolací soud vyvodil, že i podrobná Informace je obsahově shodná se schváleným kontrolním závěrem a že celková prezentace těchto údajů není bulvárního charakteru, nýbrž je přiměřená. Důležitý je v kontextu i následující postřeh odvolacího soudu: *„Odvolací soud konstatuje, že z postoje žalobců lze vysledovat, že **skrytě brojí proti správnosti samotného kontrolního závěru.**“* Vrchní soud v Praze potvrdil správnost rozsudku soudu prvního stupně a uložil žalobcům povinnost zaplatit náhrady nákladů řízení.

⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze z 17. 5. 2018, 3 Cmo 59/2017-382.

5. DOVOLACÍ NEJVYŠŠÍ SOUD

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání k Nejvyššímu soudu, ve kterém rozsudek napadli v celém rozsahu. Jádrem jejich argumentace bylo mj. i tvrzení, že se oba soudy, jak Městský soud v Praze, tak i Vrchní soud v Praze, dopustily závažného procesního pochybení, když přijaly skutkový závěr o tom, že oba dokumenty, tedy tisková zpráva a Informace, obsahově vycházejí ze schváleného kontrolního závěru, resp. že jsou s ním dokonce obsahově shodné, přestože v řízení vůbec nebyl proveden důkaz kontrolním závěrem. V závěru dovolání žalobci konstatovali, že NKÚ podle jejich názoru postupoval způsobem, který není upraven zákonem ani jinou právní normou, a tímto „excesem“ se dopustil neoprávněného zásahu do pověsti žalobců.

Nejvyšší soud dovolání zamítl a ztotožnil se s názory nalézacího i odvolacího soudu.⁷ Nejvyšší soud v průběhu dovolacího řízení v podstatě zopakoval argumentaci nalézacího a odvolacího soudu a konstatoval, že ze spisu jasně vyplývá, že obsah kontrolního závěru, který byl po schválení Kolegiem zveřejněn na webových stránkách NKÚ, a obsah Informace **se obsahově shodují**. V této hlavní argumentační linii pak pokračoval, když vyložil, že podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu se při zkoumání otázky, zda sporné výroky dosahují intenzity, kdy mohou poškodit dobrou pověst žalobců, především rozlišuje, zda se jedná o skutkové tvrzení nebo hodnotící soud. Důvodem je to, že podmínky přípustnosti se u každé z těchto kategorií liší.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že těmito rozlišným požadavkům oba předchozí soudy, tedy nalézací a odvolací, plně vyhověly. Pokud jde o formu prezentace, dovolací soud došel k názoru, že: *„prezentace předmětného kontrolního závěru formou tiskové zprávy a připojeného odkazu na Informaci byla přiměřená a nelze tak v žádném případě hovořit o „bulvárním charakteru“ prezentace výsledků kontroly.“*

6. ZÁVĚR

Na uvedeném příkladu lze dokumentovat, proč NKÚ považuje za důležité informovat o výsledcích své činnosti nejen obě komory Parlamentu a vládu, ale i veřejnost. Samozřejmě zcela v mezích zákona, což bude nyní ve světle soudního výkladu uvedeného případu pro NKÚ jednodušší.

⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu v Brně z 26. 2. 2020, 23 Cdo 4295/2018-447.

Jednou z věcí, kterou žalobci podcenili, bylo i to, že zdravotnická zařízení jsou osobami veřejného zájmu a veřejnost zajímá, zda jsou peněžní prostředky na něco tak společensky důležitého, jako je rozvoj zdravotnických zařízení, poskytovány a čerpány řádně.

Absence „klasických“ sankcí v podobě pokut, která je občas NKÚ vyčítána, neboť z něj údajně dělá „psa, který nekouše“, se potom ve světle rozsudku Nejvyššího soudu nejeví tak negativně. Prohlubující se dostupnost informací v době probíhající digitální revoluce, která bezpochyby nabere ještě vyšší obrátky, může právě z řádné a přiměřené medializace kontrolních závěrů učinit daleko obávanější zbraň, než je standardní ukládání pokut. Takže, NKÚ není tak bezzubý, jak se může někomu zdát.

Literatura:

Nálezy evropských kontrolních institucí; Parlamentní institut, Kancelář Poslanecké sněmovny Praha 2009.

Limská deklarace směrnic o principech auditu. Lima 1977, český překlad Nejvyššího kontrolního úřadu, <https://www.nku.cz/assets/o-nas/postaveni-a-pusobnost/limska-deklarace.pdf>.

Abstrakt:

Autor se v článku zamýšlí nad tématem dopadů rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 23 Cdo 4295/2018-447 ze dne 26. února 2020. Toto rozhodnutí bylo vyvrcholením soudního sporu zahájeného v roce 2015 společnými žalobci Nemocnice České Budějovice a Tábor, Primaved Plzeň a Zdravotnická záchranná služba Plzeňského kraje, proti Nejvyššímu kontrolnímu úřadu (NKÚ) ve věci údajného porušení osobnostních práv. Toho se měl NKÚ dopustit tím, že kontrolní závěr, který se týkal žalobců, zveřejnil na svých webových stránkách spolu s doprovodnou Informací, která podle žalobců obsahovala nepravdivé hodnotící soudy. Autor se v článku věnuje popisu řízení u jednotlivých soudů, tedy Městského soudu v Praze, Vrchního soudu v Praze a Nejvyššího soudu, spolu se stručným shrnutím jejich klíčových zjištění. Tato zjištění pak doplňuje odkazy a citacemi z jednotlivých soudních rozhodnutí. Autor postupně dokazuje, že postup NKÚ při publikaci kontrolních závěrů není excesem, který by vedl k poškození dobré pověsti, jak tvrdili žalobci, ale naopak postupem zcela v souladu se zákonem a doporučenými mezinárodními auditními standardy (zejména Limská deklarace z roku 1977).

V závěru pak autor konstatuje, že prohlubující se dostupnost informací může v době digitální revoluce z řádné a přiměřené medializace kontrolních závěrů učinit efektivnější nástroj nápravy, než jsou standardní represivní prostředky.

Klíčová slova: NKÚ, zveřejňování kontrolních závěrů, dobrá pověst kontrolovaných, Linská deklarace, sankce, medializace.

Abstract:

The issue of publishing audit reports stands as one of the most important principles for Supreme Audit Institutions around the world. Accordingly, the Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts (1977) recommends reporting of audit reports not only to national parliaments but also to the general public. In the article, the author contemplates about this principle in light of the recent judgement of the Czech Supreme Court. The judgement was the final act of a court trial, initiated in 2015 by a group of auditees from public health sector (plaintiffs) against the allegedly unlawful publication of factually related audit report by the Czech Supreme Audit Office (SAO). The plaintiffs regarded the method of audit report's publication (posting it on the official SAO websites) as contrary to several Czech laws and claimed, that, as a result of publication, they suffered a serious and irreparable reputation damage. The author analyses individual instances of the trial and summons up relevant findings of the courts, often citing or referring to the crucial texts of the decisions. By this evidence – based approach, the author came to the conclusion that the allegations against SAO were not justified and can be regarded just as another way of how to disagree with SAO's audit findings. Eventually, the author sums up that in times of digital revolution, due reporting of audit reports to the public could be more effective way of remedy than traditional repressive methods.

Key words: Supreme Audit Office, publishing of audit reports, reputation damage, Lima Declaration, reporting to general public.

JEL: H83.

Ing. **Miloslav Kala** – prezident Nejvyšší kontrolního úřadu, Jankovcova 2, 170 04 Praha, miloslav.kala@nku.cz.

ZNAKY A VLAJKY MORAVY

Zdeněk Koudelka

1. HERALDICKÝ A VEXILOLOGICKÝ EXKURZ

Znakem (erbem) se rozumí barevný obrazec na štítě vytvořený podle heraldických pravidel jako stálé znamení právního statusu. Znaky vznikaly za křížových výprav, kdy reprezentovaly panovníka a šlechtu. Později jsou užívány i městy a církví.

Při tvorbě a popisu znaku (blason) se postupuje podle heraldických pravidel:

a) erb se kreslí na štít (francouzský, gotický, soudečkový ap.),

b) erb má být jednoduchý a zřetelný,

c) barevnost erbu (tinktura) tvoří dva základní kovy (zlato, stříbro),¹ čtyři barvy (černá, červená, modrá, zelená)² a čtyři kožešiny (hermelín, kunina, popeličina, sobolina), přičemž platí, že kov se klade na barvu a naopak. Nikoliv barva na barvu a kov na kov. Tedy na červený štít přísluší stříbrná břevna nebo naopak. Kovy a kožešiny byly původní materiály používané na vytváření plastických znaků – kožešiny a kovy byly na štít připevněny. Dnes jde o tradiční heraldické názvy zastupující názvy barev. V nebarevném provedení lze tinktury erbu znázornit tečkováním (zlato), prázdným polem (stříbro), svislými čarami (červená-ohně), vodorovnými čarami (modrá-voda), kosmými čarami (zelená) a mřížkováním (černá),

d) na štít se vkládají heraldické figury:

- základní: kůly, břevna, hroty, kříže,

- obecné: přirozené – člověk, rostliny, zvířata;

nadpřirozené – božstva, andělé, potvory (spojení dvou zvířat), obludy (spojení člověka a zvířete), bájná zvířata;

umělé – zbraně, nástroje, písmena,

e) nad štítem lze v klenotu erbu umístit hodnostní koruny nebo u měst hradební korunu tvořenou zdivem s 5 či 7 stínkami (hradebními výstupky) na způsob cimbuří. Hradební koruna se udělovala jen městům.

¹ Později bylo užíváno i železo či ocel.

² Později byly užívány i barvy hnědá, purpurová, šedá a přirozená – např. barva lidského těla.

Výjimkou bylo její užití ve znaku městečka Petrovice uděleném roku 1902.³ Naopak v roce 1909 byl negativně Ministerstvem vnitra připomínkován první návrh znaku městečka Liblína právě pro přítomnost hradební koruny. Následujícího roku již byl schválen znak městečka bez hradební koruny.⁴

Je však skutečností, že zvláště v baroku a rokoku se heraldická pravidla nedodržovala a v erbech se používá mnoho výjimek. Při popisu znaku se orientace stran pravé a levé popisuje z hlediska nosiče znaku (herolda), nikoliv z pozice pozorovatele znaku. Nejprve se popíše tvar a tinktura štítu a následně se popíší s uvedením barevnosti jednotlivé heraldické figury. Pokud jde o složený erb, pak se popisují jednotlivá pole štítu shora dolů a heraldicky zprava doleva.

Z vexilologického⁵ hlediska je **prapor** pevně připevněn k žerdi, zatímco **vlažka** je volně k žerdi připojena pomocí lana, jímž se vytahuje na vrchol žerdi. Původně byly užívány **znakové (heraldické) vlažky či prapory**, kdy štít byl nahrazen listem praporu a na něj umístěna heraldická figura.

Později vznikaly vlažky v barvách znaku bez užití heraldických figur, které převážily. Ovšem jsou známy i vlažky, jejichž barvy se různých historických důvodů odlišují od barev znaku. Někdy se na vlažku klade heraldické znamení použité ve znaku. Většina historických vlažek však toto nepoužívá, protože původní funkcí vlažky bylo zjednodušení znaku nepoužitím heraldických figur a jiných symbolů, ale jen barev znaku, přičemž horní část nesla obvykle barvu figury a dolní barvu štítu erbu. Vlažka je tedy barevnou zkratkou erbu. Proto je nešvarem klást na vlažku erb včetně štítu, což popírá historický důvod vzniku vlažky jako zjednodušení znaku. Odůvodněně se znak nebo jeho podstatný prvek na vlažce užívá tehdy, když se má odlišit státní (úřední) vlažka, kterou užívají státní orgány, od národní (Rakousko) nebo vlažky dvou států (Slovensko a Rusko).

Vlažka má též pevně stanoven poměr mezi šířkou a délkou (obvykle 2:3), u praporu se tento poměr může měnit podle estetických potřeb konkrétního umístění. Barvy použité na vlažce vycházejí z barev použitých ve znaku nositele. U popisu vlažek se dle vexilologických pravidel užívá označení bílá a žlutá barva, byť v heraldice u erbů jde o stříbrný a zlatý kov.

³ STANISLAV MIKULE. Komunální heraldika v českých zemích 1948-1918. *Genealogické a heraldické informace* 2004, s. 55.

⁴ ALEŠ BROŽEK. Městská heraldika v díle Vojtěcha Krále z Dobré Vody. *Genealogické a heraldické informace* 2014, s. 110.

⁵ Vexilologie je nauka o vlažkách a praporech.

Původně se popisovaly vlajky odspodu, což vycházelo z popisu erbu, kde se uvede nejprve štít. Přitom barva štítu je obsažena u vlajek ve spodním pruhu, ale nyní se popisují vlajky odshora.

Všechny naše tři zemské znaky jsou velmi starobylé. Historické zemské vlajky vycházely z historických zemských barev, a to bíločervené Čech, žlutočervené Moravy a černožluté Slezska. Zatímco však u znaku Čech nevznikly v průběhu vývoje varianty. V případě znaků Moravy i Slezska existuje několik znakových variant.

2. MORAVSKÝ ZNAK

Moravský znak je tvořen modrým štítem, na němž je umístěna šachovaná orlice se zlatou zbrojí⁶ a s hlavou natočenou heraldicky vpravo korunovanou zlatou heraldickou korunou. V případě moravského znaku se v historii používaly dvě barevné varianty šachování orlice. Původní, pocházející z poloviny 13. století, je stříbrnočervené a bylo poprvé užito za markraběte Přemysla III. (markrabí 1247-1278).⁷ Nejstarší barevné vyobrazení je v městském hradě Gozzoburg v Kremži a vzniklo před rokem 1267. Šlo o původní znak zeměpána – moravského markrabího, který však byl postupně chápán i jako znak země.⁸

Ve znacích panovníků se velmi často vyskytuje orel-orlice či lev, což symbolicky vyjadřovalo vnímání lva jako krále zvířat a orla jako krále ptactva. Přičemž v rámci Svaté říše římské byl orel či orlice heraldickým symbolem hlásící se ke znaku římského císaře. V našem heraldickém názvosloví se užívá pojmu orel pro dvouhlavého orla a orlice pro jednohlavou variantu této zvířecí heraldické figury, byť nikoliv důsledně.

2.1 Směna české a moravské erbovní figury

Markrabí Přemysl III. (jako český král Přemysl II. Otakar) je původcem vzniku moravského znaku se stříbrnočerveně šachovanou orlicí. Ještě za života svého otce českého krále Václava I. užíval jako moravský markrabí znak s dvouocasým lvem stejně jako jeho předchůdci markrabí Vladislav I., Vladislav II., Přemysl II. Zatímco jeho otec Václav I. i děda Přemysl I. jako čeští králové užívali ve znaku plamennou orlici.

⁶ Zbroj je heraldické označení pro části těla zvířat, které mohou být užity k boji jako zbraně. V případě ptáků jde o drápy, zobák a jazyk.

⁷ Později též český král Přemysl Otakar II. FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavy. *Genealogické a heraldické informace 2012*, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 61.

⁸ FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavy. *Genealogické a heraldické informace 2012*, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 62.

Poprvé je lev jako symbol moravského markrabího poprvé doložen v pečetí Vladislava I. Jindřicha na listině z 31. 12. 1213. Vladislav I. Jindřich si zřejmě jako moravský markrabě pro odlišení od svého bratra vládnoucího v Čechách pod znakem orlice zvolil druhé heraldické zvíře symbolizující panování - lva. Na pečetí z roku 1213 není patrné, zda má lev dva ocasy, ale má je mít na falzu Vladislavovy pečetě právě nedokončené a nedatované listiny pro johanity sepsané krátce po roku 1208 opatřenou falzem jeho jednostranné okrouhlé jezdecké pečetí o průměru 71 mm s opisem HEINRICVS MARHIO MORAVS, přičemž na štítu je jezdec na koni vpravo cválající, v pravici drží praporec a v levici štít dole zašpičatělý s dvouocasým lvem.⁹ Byť jde o dobové falzum, lze předpokládat, že odpovídá skutečně užívané jezdecké pečetí markraběte. Původním symbolem českého krále tedy byla plamenná orlice a moravského markraběte dvouocasý lev.

Nejmladší syn krále Přemysla I. Otakara markrabí Přemysl II., který panoval 1228-39, původně také užíval pečeť se lvem. Po svém sňatku před 25. 9. 1232 s Margaretou, dcerou vévody meranského Oty I. z rodu Andechsů, však začal od roku 1233 až do své smrti užívat ve své markraběcí pečetí orlici odkazující na manželčin rod vysoké říšské šlechty a případné dědické nároky.¹⁰ Meranští vévodové měli v erbu modré pole se stříbrnou orlicí, je pravděpodobné, že takové byly i tinktury moravského znaku markrabího Přemysla II.

Markrabí Vladislav III. (vládl 1246-47, nejstarší syn krále Václava I.) nebyl s meranskými vévody příbuzný. Dědické nároky si činit nemohl, protože Moravu nezískal dědictvím po strýci Přemyslu II., ale roku 1246 od svého otce českého krále Václava I. Neměl tedy žádný motiv užívat meranský motiv na svém erbu a vrátil se od orlice k dvouocasému lvu jako symbolu moravského markraběte na svých pečetích.

Dvouocasého lva užíval na pečetích i jeho bratr moravský markrabí Přemysl III. Když nastoupil vládu v Čechách jako král Přemysl Otakar II. po smrti svého otce 1253 byl již významným evropským politikem, a kromě Moravského markrabství byl i rakouským a štyrským vévodou. Nadále užíval již s ním pevně spojený znak dvouocasého lva i jako český král a nepřevzal plamennou orlici svých předchůdců na pražském trůně. Tím se však vytvořila nutnost nové heraldické reprezentace jeho osoby jako moravského markrabího.

⁹ PROKOP ZAORAL: O listinách a kanceláři markraběte moravského Vladislava Jindřicha. *Sborník Matice moravské* 1967, Brno, s. 229-230.

¹⁰ Ota I. měl jen jednoho bezdětného syna Otu II., kterým rod meranských vévodů vymřel 19. 6. 1248, vévodství zaniklo.

K tomu začala sloužit stříbrná orlice na modrém poli, která se již objevila i na pečetích jeho strýce a předchůdce na markraběcím stolci Přemysl II., tedy erb původně meranských vévodů, kteří však již vymřeli roku 1248 a vévodství zaniklo. Na přenos dvouocasého lva z moravského na český znak poukázal Jiří L. Bílý a anonym Další Moravák. Možnost, že symbol lva je původně moravský, což vysvětluje výskyt dvouocasého lva v pečetním znamení moravských markrabských měst Brna (nekorunovaný lev 1247), Jihlavy (korunovaný lev 1258) a poddanského Tišnova patřícímu klášteru Porta Coeli založenému markrabím Přemyslem II. a jeho matkou královnou Konstancií.¹¹

2.2 Červené šachování orlice

Původně bylo stříbrnočervené šachování moravské orlice odvozováno od znaku Chorvatska s tím, že původní Moravané přišli z Chorvatska, což uvedl jako první Bartoloměj Paprocký v Zrcadle slavného Markrabství moravského a převzal i Tomáš Pešina z Čechorodu.¹² Ovšem příchod slovanského obyvatelstva na Moravu se uskutečnil v hluboce předheraldickém období, kdy erby neexistovaly. Šlo tedy o smyšlenku, byť spojitost moravského a chorvatského znaku je reálná, ale z jiného důvodu.

Červené šachování přibylo do moravského erbu jako heraldické přihlášení se k nároku Přemysla Otakara II. na dědictví po vévodovi korutanském a kraňském Oldřichu ze Sponheimu. Pravděpodobné je, že šachování pocházející z erbu Sponheimů přibylo do moravské orlice roku 1268, kdy byla v Poděbradech uzavřena dědická smlouva a Oldřich ze Sponheimu odkázal Korutany i Kraňsko Přemyslu Otakarovi. Na dědictví si však činil nárok i uherský královský rod Arpádovců, který proto šachování umístil do znaku Chorvatského království. Toto šachování bylo umístěno i v erbu Kraňska jako stříbrnočervené šachování půlměsíce umístěného na kraňské orlici. To, že Přemysl Otakar své nároky promítl do moravského erbu, plyne z toho, že jeho erby českého krále i rakouského vévody měly červené pole, a tedy změna stříbrného lva nebo babenberského břevna na stříbrnočervené šachování by vedla k rozplynutí heraldické figury v červeném štítě. Modré pole moravského erbu naopak tomuto doplňku vyhovovalo.

¹¹ JIŘÍ L. BÍLÝ: Moravská orlice - symbol panovníka, země a národa. *Moravský historický sborník. Ročenka Moravského národního kongresu 2002-05*, ISBN 80-239-7812-8, s. 267-287. DALŠÍ MORAVÁK: *Počátky erbu Moravy*, web *O Moravě pro Moravany*, 19. 1. 2012, <https://dalsimoravak.wordpress.com/2012/01/19/pocatky-erbu-moravy/>.

¹² BARTOLOMĚJ PAPROCKÝ Z HLOHOL A PAPROCKÉ VOLY: *Zrcadlo slavného Markrabství moravského*. Olomouc 1593, s. 2. TOMÁŠ PEŠINA Z ČECHORODU: *Prodromus Moravographiae*. Litomyšl 1663.

Šachování v erbu Sponheimů bylo mluvícím znamením, neboť symbolizuje zdivo a odkazuje, že jde o lidi ze zděných domů (staroněmecky se zdivo řeklo ga-span).¹³

Je zřejmé, že určující pro vznik současného znaku Moravy byl moravský markrabí a český král Přemysl Otakar II. Přičemž vyšel ze dvou znaků německých rodů - meranské větve Andechsů a Sponheimů. Z tohoto pohled je tvrzení o bílo-červeno-modrých barvách Moravy jako barvách slovanských, zatímco žlutočervené jsou označovány za barvy německé, historicky nepravdivé.

2.3 Koruna v moravském erbu

Až do získání titulu českého krále užíval Přemysl III. (Přemysl II. Otakar) jako markrabí lva nekorunovaného po nastoupení vlády v Království českém 1253 lva korunovaného. To dokazuje markraběcí lev bez koruny v pečetním typáři konšelů a rychtáře markrabského města Brna z roku 1247 a korunovaný lev v typáři markrabského města Jihlavy z roku 1258. Později byla již moravská orlice opatřena korunou, když symbolizovala markrabata, kteří byli zároveň českými králi. Za vlády moravských Lucemburků, kteří nebyli českými králi, byla orlice opět nekorunovaná (erb moravského markrabího Jana Jindřicha na hradě Laufu z roku 1361). Ovšem později se stala heraldická koruna pevnou součástí moravského znaku bez vazby na královskou hodnost osoby markraběte.¹⁴

2.4 Polepšení moravského erbu na zlatočervené šachování

Na základě moravského erbovního listu císaře Svaté říše římské Fridricha III. ze 7. 12. 1462¹⁵ jako vděčnost za moravskou vojenskou pomoc za panování moravského markraběte Jiřího z Kunštátu a Poděbrad bylo šachování moravské orlice na žádost moravského hejtmána Jindřicha z Lipé a moravských stavů změněno ze stříbrného na zlaté.¹⁶

¹³ JIŘÍ L. BÍLÝ: Moravská orlice - symbol panovníka, země a národa. *Moravský historický sborník. Ročenka Moravského národního kongresu 2002-05*, ISBN 80-239-7812-8, s. 277-287. DALŠÍ MORAVÁK: *Počátky erbu Moravy*, web *O Moravě pro Moravany*, 19. 1. 2012, <https://dalsimoravak.wordpress.com/2012/01/19/pocatky-erbu-moravy/>.

¹⁴ Jiří Bílý uvádí, že korunu nad heraldickými zvířaty Přemysl Otakar užíval od své korunovace roku 1251. Ovšem korunován byl až v roce 1261. JIŘÍ L. BÍLÝ: Moravská orlice - symbol panovníka, země a národa. *Moravský historický sborník. Ročenka Moravského národního kongresu 2002-05*, ISBN 80-239-7812-8, s. 272, 287-288.

¹⁵ Listina je uložena v Moravském zemském archivu Brno, fond Stavovské listiny 1212-1847 č. 405. MOJMÍR ŠVÁBENSKÝ: *Stavovské listiny 1212-1847*. Brno 1965. Latinský přepis - FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavy. *Genealogické a heraldické informace 2012*, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 75-76.

¹⁶ JOSEF VÁLKA: *Středověká Morava. Vlastivěda moravská 5. Dějiny Moravy I*. Brno 1991, ISBN 80-85048-17-5, s. 156-157. FRANTIŠEK PÍCHA: O klenotu znaku moravského markraběte. *Genealogické a heraldické informace 2010*, Brno 2011, ISSN 0862-8963, s. 23-24.

Moravský heraldik František Pícha původně považoval erbovní listinu za neproveditelnou, a tedy zmatečnou od samého počátku.¹⁷ Poukazoval na to, že rozhodnutí císaře, které vyhovělo latinské žádosti Jindřicha z Lipé, uvádí zřejmě díky chatrným znalostem toho, kdo latinský text žádosti Jindřichovi napsal, změnu stříbra v šachování na „...*in glaucum aut aureum transmutamus*“.¹⁸ Přičemž *glaucum* překládá Pícha jako modrá. Tím je dle Píchy výsledný latinský text heraldicky neproveditelný, pokud byla skutečně uvedena modrá. Pícha z toho původně vyvozoval, že pro údajnou zmatečnost byla listina uložena do zemského archivu a nebyla zařazena do zemského zřízení a fakticky bylo užíváno původní stříbrnočervené šachování orlice.

Při výkladu latinských slov je nutné přihlídnout k jednotlivým historickým obdobím. V daném případě je správné určit výklad slova *glaucum* v rámci středověké latiny ve středoevropském prostoru. Ve středověké latině vyjadřuje slovo *glaucum* modrou, jak přeložil Pícha, ale i žlutou a dále sivou a modrozelenou.¹⁹ To, že *glaucum* bylo v heraldických textech vnímáno jako zlatá (žlutá), dokazuje to, že je takto označeno zlaté pole štítu znaku Svaté říše římské jako součást erbu Českého Brodu ve znakovém privilegii Zikmunda Lucemburského z roku 1437.²⁰ Na obrazovém vyhotovení moravského erbu v listině Fridricha III. je vyobrazeno zlatočervené šachování. Vždy také bylo privilegium chápáno jako šachování zlatočervené, a ne jiné. Lze tedy konstatovat, že Fridrich III. ve svém znakovém privilegii uvedl, že původní stříbrnou: „...*měníme ve žlutou neboli zlatou*“.

Není zachováno žádné stanovisko Jiřího z Kunštátu a Poděbrad jako českého krále a moravského markrabího k privilegii, ovšem předkladatel žádosti Jindřich z Lipé byl nejen moravský hejtman, ale i dědičný český zemský maršálek a králův zeť (manžel Jiřího dcery Barbory). Navíc bylo privilegium vydáno císařem Fridrichem v době, kdy s ním jednal i král a markrabí Jiří a byli politickými spojenci. Konkrétně bylo vydáno v rakouském Korneuburgu 7. 12. 1462, když se Jiří v tomtéž městě zdržoval prokazatelně osobně 5 dní před vydáním listiny.²¹ Je tedy pravděpodobné, že Jindřich z Lipé postupoval s vědomím krále a markrabího Jiřího.

¹⁷ FRANTIŠEK PÍCHA: Úvahy nad textem erbovní listiny Fridricha III. pro moravské stavy z roku 1462. *Genealogické a heraldické informace 2011*, Brno 2012, ISSN 0862-8963, s. 68-72.

¹⁸ Latinský text přetištěn v FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavy. *Genealogické a heraldické informace 2012*, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 75-76, rozbor pojmu *glaucum* je na s. 64

¹⁹ *Slovník středověké latiny v českých zemích II, D-H*. Academia Praha 1993, s. 855-856. Za objasnění slova *glaucum* děkuji moravskému expertovi na latinu Luboru Kysučanovi z Brna.

²⁰ Na znak Českého Brodu upozornil autora Jan Studeník z Brna.

²¹ FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavy. *Genealogické a heraldické informace 2012*, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 63.

Císař Fridrich takto nepostupoval v případě udělení erbu v rámci českých zemí ojediněle. Rovněž polepšil znak Starého Města pražského změnou stříbrných městských zdí na zlaté privilegium z roku 1475.²²

Z titulu českého krále a moravského markrabího, který fakticky ovládal Moravu, potvrdil Fridrichovo privilegium Matyáš Korvín roku 1479.²³ Fridrichovo privilegium o šachování moravské orlice bylo potvrzeno císařem, českým králem a moravským markrabětem Ferdinandem II. dne 26. 6. 1628. Přitom však na jím vydaném Obnoveném zřízení zemském pro Moravu je užitá stříbrnočerveně šachovaná orlice. Císařovo erbovní privilegium však nepotřebovalo potvrzení zeměpána. Tato následná potvrzení měla charakter slavnostního utvrzení, že i nový panovník bude dřívější privilegia respektovat. I polepšení znaku Plzně papežem nebylo českým králem potvrzeno, přesto se užívalo.²⁴

Dále bylo potvrzeno císařem, králem a markrabětem Františkem I. 23. 12. 1807.²⁵ Paušální potvrzení zemských privilegií udělených či potvrzených Ferdinandem II. bylo stvrzeno i při české královské korunovaci Karla VI. roku 1713, což plyne z popisu jeho korunovačního ceremoniálu.²⁶ Potvrzení předchozích privilegií byla korunovační zvyklost a lze ji tedy předpokládat i u dalších korunovaci a holdování moravských stavů novému panovníkovi. Ovšem všichni tito panovníci stanovili ve svém velkém či středním panovnickém znaku, že se užívá znak Moravy se stříbrnočerveným šachováním – např. František I. dekretem dvorské kanceláře z 6. 8. 1806.

Později přišel František Pícha s vysvětlením, že cílem žádosti moravských stavů nebylo změnit (polepšit užitím cennějšího kovu) znak moravského markrabího, ale získat pro sebe jako korporativní právnickou osobu nový znak moravských stavů odlišný od znaku markrabího.

²² Dodnes se tato změna užívá ve znaku Prahy, jehož základem je znak Starého Města pražského.

²³ MILAN HLINOMAZ: Ke státní a zemské symbolice českého státu v období 1526–1918. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 1995, čís. 3, ISSN 1211-9768, s. 163. http://www.nacr.cz/E-publ/paginae/fulltext/3_1995/ph_03_06.pdf.

²⁴ Opačné názory o nutnosti potvrzení Jiřím jako moravským markrabětem či českým králem nemají oporu v žádné tehdy platné právní normě. DALŠÍ MORAVÁK: *Polepšení moravského erbu po roce 1462*. 21. 11. 2011. <https://dalsimoravak.wordpress.com/2011/11/21/polepseni-moravskeho-erbu-po-roce-1462/>.

²⁵ MILAN HLINOMAZ: Ke státní a zemské symbolice českého státu v období 1526–1918. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 1995, čís. 3, ISSN 1211-9768, s. 165-166, 173. http://www.nacr.cz/E-publ/paginae/fulltext/3_1995/ph_03_06.pdf.

²⁶ FRANTIŠEK PÍCHA: Poznámky k historii moravského zemského znaku v I. polovině 19. století. *Genealogické a heraldické informace 2013*, Brno 2014, ISSN 0862-8963, s. 75.

Nešlo tedy o polepšení stávajícího moravského znaku markrabího užitím cennějšího kovu - zlata, ale o vytvoření nového znaku pro jinou právnickou osobu – zemské stavby.²⁷ Pícha to potvrzuje i tím, že za stejnou vojenskou pomoc změnil císař a vévoda kraňský Fridrich na žádost kraňských stavů šachování půlměsíce v kraňském znaku, ze stříbrnočerveného na zlatočervené, listinou z 12. 1. 1463, přičemž sám jako vévoda kraňský i jeho nástupci na vévodském stolci užívali původní šachování. Teprve až v 19. století byl na žádost kraňských zemských orgánů výslovně barevně upraven i znak země a vévody.²⁸ Šachování v kraňském znaku mělo stejně jako šachování moravské orlice společný původ ve znaku Sponheimů. Zda si však toho byl císař Fridrich III. vědom, a proto učinil stejnou změnu barev v obou znacích, nelze ověřit.

Snaha heraldicky odlišit zemské stavby od panovníka mohla být součástí růstu významu stavů vůči panovníkovi ve střední Evropě druhé poloviny 15. století. Tato možnost, že Fridrichovo znakové privilegium se týkalo stavů, a ne země, již byla známa v 19. století a výslovně ji zmiňuje Jan Havelka, který ji však odmítá s tím, že stavové a země ve středověkém vnímání jedno jsou.²⁹ Ovšem Havelka v tomto nemá pravdu, protože zemi je případnější ztotožnit se zeměpánem, a ne se stavby. Údaj o tom, že změna barev šachování na zlatočervené se týká stavů a ne země, uvedl na jednání Moravského zemského sněmu 14. 8. 1848 poslanec Chlumský, když neúspěšně oponoval schválení žluté a červené jako zemských barev v návrhu nového moravského zemského zřízení.³⁰

Při zobrazení erbu Svaté říše římské s erby kvaternionů říše, kde se zobrazoval znak Moravského markrabství, se nadále užívala varianta stříbrnočervená. Kvaterniony nebyly výslovně upraveny psaným právem říše, ale sloužily jako symbolické vyjádření vždy čtyř skladebných prvků říše, kde se za řadou erbů 4 světských kurfiřtů (český, saský, braniborský, falcký), 4 vévodů (brunšvický, lotrinský, švábský, bavorský) uvádí i erby 4 markrabat (moravský, míšeňský, braniborský, bádenský).³¹

²⁷ FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavby. *Genealogické a heraldické informace* 2012, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 64-69, 73-75.

²⁸ FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavby. *Genealogické a heraldické informace* 2012, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 75.

²⁹ JAN HAVELKA: Erb a zemské barvy markrabství moravského. *Komenský. Týdeník vychovatelský*. 15. 7. 1880 č. 29/1880, s. 453. <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uiug.30112042804044;view=1up;seq=448>.

³⁰ FRANTIŠEK PÍCHA: Moravské barvy a vlajky v revolučním roce 1848. *Genealogické a heraldické informace* 2017, Brno 2018, ISSN 0862-8963, s. 48.

³¹ FRANTIŠEK PÍCHA: Moravský znak v systému kvaternionů Římské říše. *Genealogické a heraldické informace* 2009, Brno 2010, ISSN 0862-8963, s. 55-71.

Je však známa i dřívější varianta, kdy při zobrazení znaku čtyř říšských markrabat je moravská stříbrnočerveně šachovaná orlice zobrazena se zlatým půlměsícem či pružinou v Ingermanově erbovním kodexu vévody Albrechta VI. Habsburského datované roku 1459.³²

Zlatá varianta šachování se užívala po udělení privilegia Fridricha III. jen ojediněle. Zlaté šachovní lze najít na moravské orlici ve znaku markrabských měst Znojma a Olomouce, kterážto města byla příslušníky zemské stavovské obce a užívala ve svém znaku moravskou orlici. V případě Znojma je to Právní kniha městského písaře Štěpána z let 1523-25 a v případě Olomouce je to Městská kniha počtů z let 1530-40. Dále se vyskytuje na Knize erbů z doby Karla VI. 1711-40 (moravský markrabí Karel II.) a na barokním rámu kopie Panny Marie Svatotomské umístěné v kostele sv. Jakuba v Brně.³³

Stříbrnočervená varianta moravské orlice je užívána i v klenotu erbu maďarské župy Šomod' (Somogy). Tento erb byl župě udělen uherským králem a moravským markrabětem Vladislavem Jagellonským listinou z 6. 1. 1498. Jedná se o první znak uherské župy, jiné župy užívaly pro župní listiny znaky a pečete čtyř hlavních župních úředníků. Důvod umístění moravské orlice ve znaku uherské župy je nejasný, ale erbovní listina výslovně zmiňuje, že znak byl udělen dle žádosti župana šomod'ského.³⁴

Zřejmá neznalost moravského zemského znaku byla důvodem, že stříbrnočerveně šachovaná orlice byla vyobrazena nikoliv na modrém, ale zlatém poli. Stalo se tak na korouhvích panského a rytířského českého stavu vyhotovených pro příležitost české královské korunovace císaře Karla VI. (jako český král a moravský markrabě Karel II.) roku 1723.³⁵ Šlo o zemské české stavy, které se však svévolně vydávaly za reprezentanta příslušného stavu i ostatních zemí Koruny české (Moravy, Slezska a Lužice). Proto byly na korouhvích užity zemské znaky Slezska, Moravy a Lužice, přitom autoři neznali ani správné barvy moravského znaku.

³² DALŠÍ MORAVÁK: *Polepšení moravského erbu po roce 1462*. 21. 11. 2011.

<https://dalsimoravak.wordpress.com/2011/11/21/polepseni-moravskeho-erbu-po-roce-1462/>.

³³ Ovšem mohlo dojít k přemalování stříbrné na zlatou v 19. století jako v případě moravského pluku česko-moravsko-slezské legie arcivévody Karla. JIŘÍ L. BÍLÝ: Moravská orlice - symbol panovníka, země a národa. *Moravský historický sborník. Ročenka Moravského národního kongresu 2002-05*, ISBN 80-239-7812-8, s. 303. DALŠÍ MORAVÁK: *Polepšení moravského erbu po roce 1462*. 21. 11. 2011. <https://dalsimoravak.wordpress.com/2011/11/21/polepseni-moravskeho-erbu-po-roce-1462/>. JOSEF VÁLKA: *Morava renesance, reformace a baroka*. Vlastivěda moravská 6, Dějiny Moravy 2, Brno 1995, ISBN 80-85048-62-0, barevný obrázek 21.

³⁴ ZDENKO G. ALEXÝ: Moravská orlice ve znaku uherské župy. *Genealogické a heraldické informace 2009*, Brno 2010, ISSN 0862-8963, s. 126-127 + barevná obrazová příloha.

³⁵ ANTONÍN LOJEK. Význam práva a barev na korouhvích. Karel SCHELLE, Jaromír TAUCHEN (eds). *Barvy v právu*, Ostrava 2015, ISBN 978-80-7418-242-6, s. 42-43.

I na tiskem vydaných usneseních Moravského zemského sněmu se občas vinou neznalostí tiskařů objevovaly někdy chybné varianty, kdy byla orlice nekorunovaná či byla její hlava otočena heraldicky vlevo.³⁶

Ve středním a velkém habsburském znaku byla nadále užívána stříbrnočervená varianta moravské orlice. I dvorský dekret z 22. 8. 1836 vydaný v souvislosti s úpravou znaku nového panovníka Ferdinanda Dobrotivého³⁷ uvádí šachování moravské orlice stříbrnočervené. Tuto variantu převážně užívaly i zemské orgány do roku 1848. Ojediněle se zachoval moravský zemský znak se zlatočervenou šachovanou orlicí na praporu moravského pluku Česko-moravsko-slezské legie arcivévody Karla z roku 1800, což však byla součást moravské zemské domobrany, a ne přímo císařské armády.³⁸ Ovšem původní šachování na této orlici bylo stříbrnočervené a teprve na jaře 1848 bylo stříbro přemalováno na objednávku Prezidia Moravského stavovského výboru malířem písma a znaků Josefem Wattrichem na zlato,³⁹ což dokazuje, že panovník a jeho orgány v zemi v 19. století užívali stříbrnočervenou variantu orlice a zlatočervenou prosazovaly moravské zemské orgány, výrazněji však až od konce 30. let 19. století.

Další zajímavostí byla na návrh moravských stavů v roce 1807 stanovená stavovská uniforma. Stavovský návrh původně žádal zlatočervené šachování, ale ve schválené verzi, která je obsažena v dopisu Františka I. z 23. 12. 1807,⁴⁰ je uváděno šachování orlice na uniformě stříbrné (bílé) a červené. Nicméně v pozdějších na Moravě zhotovených úředních opisech se uvádí alternativně i zlaté vedle stříbrného, a v dalším dokonce jen zlaté.⁴¹

³⁶ FRANTIŠEK PÍCHA: Zemský znak ve výzdobě moravských sněmovních tisků. *Genealogické a heraldické informace* 2016, Brno 2017, ISSN 0862-8963, s. 69, 74-75.

³⁷ Vládl 1835-48 jako moravský markrabě Ferdinand IV., jako český král Ferdinand V., jako rakouský císař Ferdinand I. Ferdinandem IV. byl korunovaný mladší český král – syn Ferdinanda III., který však zemřel ještě za života otce a vládu fakticky nenastoupil. MILAN HLINOMAZ: Ke státní a zemské symbolice českého státu v období 1526–1918. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 1995, čís. 3, ISSN 1211-9768, s. 166. http://www.nacr.cz/E-publ/paginae/fulltext/3_1995/ph_03_06.pdf.

³⁸ Prapor vyobrazen na zadní straně obálky *Genealogické a heraldické informace* 2009, Brno 2010, ISSN 0862-8963. FRANTIŠEK PÍCHA: O klenotu znaku moravského markraběte. *Genealogické a heraldické informace* 2010, Brno 2011, ISSN 0862-8963, s. 23.

³⁹ FRANTIŠEK PÍCHA: K praporu moravského regimentu legie arcivévody Karla z roku 1800. *Genealogické a heraldické informace* 2014, Brno 2015, ISSN 0862-8963, s. 129-130. Zde jsou uvedeny i překlady německých dokumentů Prezidiu Zemského výboru k čj. 90 z 27. 4. 1848 a 6. 5. 1848 o propacení 36 zlatých za přemalování 6 praporů – Moravský zemský archiv, fond A4 Sněmovní akta, kr. 100. Dokument v němčině <http://moravskaorlice.blogspot.cz/2014/08/oprava-bilych-poli-sachovanych.html>. *První slavnost (oslava) praporu národní gardy 24. dubna 1848 v Brně* <http://moravskaorlice.blogspot.cz/2015/01/prvni-slavnost-oslava-praporu-narodni.html>.

⁴⁰ Moravský zemský archiv Brno, A8 Zemská registratura, sign. V32, kr. 1082. Opis pak tamtéž A8, kn.č. 510 Knihy normálií rok 1808 č. 1.

⁴¹ FRANTIŠEK PÍCHA: Poznámky k historii moravského zemského znaku v I. polovině 19. století. *Genealogické a heraldické informace* 2013, Brno 2014, ISSN 0862-8963, s. 68-71.

Roku 1838 požádal Moravský zemský výbor o jednoznačné užití zlaté varianty šachování i na říšském velkém a středním znaku, když výslovně upozornil na zasedání 11. 12. 1837 jeho člen augustiniánský opat starobrněnský Cyril František Napp na rozpor mezi zemskými stavovskými orgány užívaným znakem se zlatočerveným šachováním a panovnickým znakem se stříbrnočerveným šachováním, který byl nově stanoven nařízením nového krále a markraběte Ferdinanda Dobrotivého.⁴² Výsledkem byl dopis moravského hejtmána hraběte Aloise Ugarta ml. nejvyššímu kancléři spojené dvorské kanceláře hraběti Antonínu Bedřichu Mitrovskému z Mitrovic a Nemyše z 22. 3. 1838.⁴³ Kancléř Mitrovský dříve zastával funkci moravského zemského hejtmána a zemského gubernátora v letech 1815-27, přičemž velmi podporoval užití zlatočerveného šachování. Kancléř Mitrovský ve své odpovědi ze 7. 4. 1838 zemskému hejtmanu Ugartovi sdělil, že je mu známo privilegium Fridricha III. a že moravské stavy mohou bez dalšího panovnického souhlasu používat zlatočerveně šachovanou orlici. Pokud jde však o změnu šachování v panovnickém erbu, tu prohlásil v nejbližší době za nereálnou.⁴⁴ Obdobně vyzníval i dekret prezidiální dvorské kanceláře z 26. října 1838.⁴⁵ Zlatočerveně šachovaná moravská orlice byla od roku 1838 používána na výtiscích usnesení Moravského zemského sněmu.⁴⁶

Tuto žádost moravské orgány občas oživovaly po celé 19. století, ale bez jednoznačného výsledku. Moravský zemský sněm se roku 1848 usnesl na používání zlatočerveného šachování v návrhu nové zemské ústavy slovy: „*Země moravská podrží svůj dosavadní erb zemsky, totiž: orlici zlatě a červeně v modrém poli kostkovanou, na pravo hledící a korunovanou.*“⁴⁷ Hovoří se tedy o zlatočervené variantě jako o dosavadním erbu. Ústavu sice nepotvrdil panovník, ale nikoli pro nesouhlas s moravským znakem a barvami. Následně bylo vydáno oktrojované zemské zřízení, které uvádělo: "*Markrabství moravské podrží svůj dosavadní znak a barvy zemské*".⁴⁸

⁴² FRANTIŠEK PÍCHA: Poznámky k historii moravského zemského znaku v I. polovině 19. století. *Genealogické a heraldické informace* 2013, Brno 2014, ISSN 0862-8963, s. 71-76. Výpis z jednání Moravského zemského výboru, uložen v Moravském zemském archivu Brno, B 313, karton 71, inv.č. 115, č. 42-1915.

⁴³ Koncept dopisu uložen v Moravském zemském archivu Brno, A9 Zemský výbor, karton č. 9, sign. C1/4.

⁴⁴ Dopis uložen v Moravském zemském archivu Brno, A9 Zemský výbor, karton č. 9, sign. C1/4, fol. 664-665.

⁴⁵ PAVEL FOJTÍK, ALEŠ BROŽEK: Moravská vlajka. Jaká a jak? 1. část, *Vexilologie* 187/2018, ISSN 1211-2615, s. 3669. <https://www.vexilologie.cz/cvs/vexilologie/v1xx.php?n=187>

⁴⁶ Nešlo o barevnou variantu, ale černobílý otisk znaku, kde je k vyjádření barev užito značek - zlatá tečkami a červená svislým šrafováním, modrá pak vodorovným šrafováním. FRANTIŠEK PÍCHA: Zemský znak ve výzdobě moravských sněmovních tisků. *Genealogické a heraldické informace* 2016, Brno 2017, ISSN 0862-8963, s. 78.

⁴⁷ § 6 Ústavního zřízení markrabství Moravského přijatého zemským sněmem 20. 9. 1848 v Brně. KAREL SCHELLE, JAROMÍR TAUCHEN: *Vývoj konstitucionalismu v českých zemích*. Praha 2013, s. 30.

⁴⁸ § 5 Moravského zemského zřízení z 30. 12. 1849 č. 18/1850 ř.z.

Aniž by však uvádělo, v jaké barevné variantě znak je a jaké jsou zemské barvy. Zlatá byla použita v šachování moravské orlice v roce 1848 na pečetidle jihlavské národní gardy. Pečetidlo není barevné, ale zlatá tinktura je naznačena na pečetidle tečkováním.⁴⁹

Zlatočervené šachování potvrdil i přípis ministra vnitra a předsedy vlády hraběte Eduarda Františka Josefa Taafeho moravskému místodržiteli rytíři Franzovi Kallinovi von Urbanow z 25. 5. 1880.⁵⁰ Ve velkém a středním habsburském znaku však bylo stabilně používáno původní stříbrnočervené šachování, a to až do roku 1915.⁵¹ Ovšem již předtím se bez výslovného právního podkladu objevuje na středním habsburském znaku zlatočervená šachovaná moravská orlice na jednom podélně děleném štítě se znakem Slezska. Na druhé straně je užíváno i stříbrnočervené šachování na znacích reprezentující Moravu mimo říšský habsburský znak. Je takto vyobrazen moravský znak v síni slávy vídeňského arsenálu i na podélně děleném štítě společně se slezským znakem nad hlavním schodištěm vídeňského arsenálu.⁵²

V roce 1915 byl barevný dualismus šachování moravské orlice odstraněn tím, že i v říšském (panovnickém) znaku bylo stříbro nahrazeno zlatem. Šlo o původní říšský střední znak, jelikož velký znak se od ztráty habsburských italských držav neužíval. Změna barev v roce 1915 byla stanovena panovnickým listem z 10. 10. 1915, provedeným následnou vyhláškou ministerského předsedy č. 327/1915 ř.z. ze 3. 11. 1915. Bez ohledu na předchozí spory došlo tímto aktem k barevnému určení šachování orlice v moravském znaku jako zlatočerveného, jelikož František Josef I. měl jako rakouský císař, český král i moravský markrabí pravomoc polepšit (změnit) erb Moravského markrabství podle rakouského pozitivně platného ústavního práva i historického práva českého a moravského.

Tedy do roku 1915 panoval erbovní dualismus, kdy moravská orlice měla na říšském znaku stříbrnočervené šachování a zemské orgány užívaly zlatočervené šachování, z něhož se vyvinula i žlutočervená moravská vlajka. Fakticky došlo v 19. st. k odlišení znaku markraběte jako panovníka, s původním stříbrnočerveným šachováním, od znaku Moravy jako země, která užívala zlatočervené šachování.

⁴⁹ DALŠÍ MORAVÁK: *Polepšení moravského erbu po roce 1462*. 21. 11. 2011.

<https://dalsimoravak.wordpress.com/2011/11/21/polepseni-moravskeho-erbu-po-roce-1462/>.

⁵⁰ Franz Kallina von Urbanow byl moravským místodržitelem 18. 3. – 10. 7. 1880. ALEŠ VYSKOČIL: *Slovník představitelů politické správy na Moravě v letech 1850-1918*. Praha 2011, ISBN 978-80-7286-183-5, s. 136-137, 333.

⁵¹ Podle referátu Ministerstva vnitra 261/A z 1880. FRANTIŠEK ČAPKA: *Dějiny Moravy v datech*. Brno 2001, s. 63 a 145. *Ottův slovník naučný*, sv. 17, s. 677. JAN STUDENÍK: *Moravské barvy a symboly*, <http://zamoravu.eu/mno-k-morave/moravske-barvy-a-symboly/>. http://peter-diem.at/History_2/his2.htm.

⁵² Hlavní objekt Vojenskohistorického muzea ve Vídni. Výzdoba pochází z 50.-60. let 19. století.

Snad to byl i cíl moravských stavů a důvod pro vydání privilegia císaře Fridricha z roku 1462, kdy se chtěly zemské stavy jako politickoprávní jednota odlišit od panovníka.

Ovšem zcela znakový dualismus vymýcen nebyl, což dokazuje plakát vydaný Moravským zemským výborem v roce 1918 na podporu domů pro válečné invalidy (válečné domoviny). Na německé verzi z tiskárny Rudolfa Maria Rohrera je užitá moravská orlice se zlatočervným šachováním a na české tištěné tiskárnou Bilík a spol. je stříbrnočervené šachování.⁵³

Znakový dualismus se projevil i v užívání moravského znaku či moravské orlice ve znacích měst a městeček na Moravě. Městské znaky udělené do 19. století obsahují stříbrnočerveně šachovanou moravskou orlici – Znojmo, Olomouc. Znaky udělené koncem 19. století až do roku 1918 pak orlici zlatočervenou – Napajedla 14. 11. 1899,⁵⁴ Mariánské Hory 4. 1. 1902, Královo Pole 29. 5. 1908, Vítkovice 11. 12. 1908. Dualismus pronikl i do školních učebnic. Antoň Tille v *Učebné knížce zeměpisu pro vyšší třídu obecných škol na Moravě a ve Slezsku* uvádí za znak „*orla stříbrně kostkovaného s rozepjatýma křídly v modrém poli*“, Antonín Mikolášek, řídící učitel v Osíku u Litomyšle, uvádí červeně a zlatě kostkovanou orlici v modrém poli a že „*Barvy zemské (na praporu) jsou zlatá, červená.*“⁵⁵

Odlišení znaku markrabího a země spočívalo i v tom, že země nikdy nepoužívala moravský znak s klenotem. Helma s klenotem v různých variantách byla užitá jen markrabaty. Klenot nad helmou tvořilo 11 černých pštrosích per s příkrývadly za markraběte Přemysla III. (1247-78). Za Václava II. (markrabě 1278-1305) a Lucemburků bylo užíváno zlatočerné polcené orlí křídlo. Za markraběte Albrechta (markrabě 1423-39) bylo užitó stříbrnočervené šachované křídlo. Od poloviny 15. století je v klenotu markraběcího znaku vyrůstající nebo stojící stříbrnočervená šachovaná orlice.⁵⁶

⁵³ JAN STUDENÍK: Válečné domoviny. *Sborník z konference MORAVA 1918*, Ostrava 2019, ISBN 978-80-7418-316-4, s. 86-88. Německá verze plakátu dostupná zde: https://calypso.bib.umontreal.ca/digital/api/singleitem/image/_guerre/3439/default.jpg. Česká verze plakátu dostupná zde: https://calypso.bib.umontreal.ca/digital/api/singleitem/image/_guerre/3113/default.jpg

⁵⁴ ALEŠ BROŽEK. Městská heraldika v díle Vojtěcha Krále z Dobré Vody. *Genealogické a heraldické informace* 2014, s. 106-107.

⁵⁵ ANTOŇ TILLE: *Učebná knížka zeměpisu pro vyšší třídu obecných škol na Moravě a ve Slezsku*, Část 1. Praha: Fr. A. Urbánek, 1874, s. 32. ANTONÍN MIKOLÁŠEK: *Říše rakousko-uherská, III. část Markrabství Moravské a vévodství Slezské (s mapou)*, Litomyšl 1895, s. 7. PAVEL FOJTÍK, ALEŠ BROŽEK: Moravská vlajka. Jaká a jak? 1. část, *Vexilologie* 187/2018, ISSN 1211-2615, s. 3668. <https://www.vexilologie.cz/cvs/vexilologie/v1xx.php?n=187>

⁵⁶ FRANTIŠEK PÍCHA: O klenotu znaku moravského markraběte. *Genealogické a heraldické informace* 2010, Brno 2011, ISSN 0862-8963, s. 7, 8, 12, 24 + barevná obrazová příloha.

Užívání obou variant šachování moravské orlice se uplatnilo i na symbolice československých legií (legionářském znaku). Zlatočervená varianta byla užitá na praporu z roku 1915 nejstarší formace - České družiny, který byl následně používán jako prapor 1. střeleckého pluku sv. Václava (později Mistra Jana Husa). Zajímavé je, že novodobá kopie praporu užívaná při slavnostních příležitostech Armádou České republiky má šachování stříbrnočervené. Většinou byla užitá varianta stříbrnočervená – plukovní prapor 3. střeleckého pluku Jana Žižky z Trocnova na Rusi, 4. střelecký pluk Prokopa Velikého, 5., 6., 9., 10., 11., 12. střeleckého pluku, 1. úderný prapor a 2. jezdecký pluk.⁵⁷ Postupně se vytvořil sdružený znak československého odboje - legionářský znak, který byl užíván jako prozatímní znak vznikajícího státu - sdružení znaků Čech, Moravy (stříbrnočervené šachování), Slezska a Slovenska. Přičemž v různých heraldických zpracováních byl znak Čech dole, nad ním znak Slovenska, heraldicky vpravo znak Moravy a vlevo znak Slezska.⁵⁸

Nejvyšší orgán zahraničního odboje - Prezidium Československé národní rady v Paříži, ustavené 1916, užíval modifikovanou variantu na svém prvním českém a druhém francouzském typu pečeti, kdy byl znak Čech umístěn nahoře a znak Slovenska dole. Paradoxní je, že v barevném vyobrazení Československá národní rada užívala moravskou orlici stříbrnočerveně šachovanou, ale na plechové ceduli označující její sídlo v Paříži v Bonapartově ulici 18 byla orlice se zlatočerveným šachováním. Cedule je uložena ve Vojenském historickém ústavu v Praze.⁵⁹

2.5 Moravský znak za Československa

Po roce 1918 se přešlo na užívání původní stříbrnočervené moravské orlice v modrém poli, neboť vychází z tradičních slovanských barev – bílé, červené a modré. Tato varianta byla užívaná na středním a velkém znaku Československé republiky i samostatně jako znak země Moravské. Od roku 1928, kdy došlo ke spojení Slezska a Moravy v Moravskoslezskou zemi, se užívaly oba znaky ve své úplné podobě vedle sebe spojené (aliančně), přičemž heraldicky vpravo byl znak Moravy, heraldicky vlevo znak Slezska.⁶⁰

⁵⁷ FRANTIŠEK PÍCHA: Heraldická náplň plukovních praporů čs. legií v Rusku. *Genealogické a heraldické informace* 2018, Brno 2019, ISSN 0862-8963, s. 27-29, 31-43.

⁵⁸ Poprvé užit v titulku časopisu *Čechoslovák*, který vycházel v Petrohradu, od čísla 105 z 16. (3. dle juliánského kalendáře) 8. 1917. FRANTIŠEK PÍCHA: Heraldická náplň plukovních praporů čs. legií v Rusku. *Genealogické a heraldické informace* 2018, Brno 2019, ISSN 0862-8963, s. 43.

⁵⁹ FRANTIŠEK PÍCHA: Legionářský znak a jeho užití v Československé republice. Přednáška - Heraldické matiné 9. 11. 2019, Brno-Královo Pole.

⁶⁰ IVAN ŠTARHA: „Znak“ země Moravskoslezské. *Genealogické a heraldické informace* 2001, ISSN 0862-8963, s. 77-78. Rozhodnutí Prezidia Zemského úřadu v Brně z 22. 5. 1930 zn. 14 188/pres., jímž bylo rovněž stanoveno, že zemské ústavy a podniky mají uvádět jen označení zemské a vypustit slovo „moravský“ nebo „slezský“.

Stříbrnočervená varianta zůstala i ve velkém znaku Protektorátu Čechy a Morava, byť úřad říšského protektora roku 1939 navrhoval zavést zlatočervené šachování.⁶¹ Že stříbrnočervené šachování nebylo vnímáno negativně ze strany německy mluvících Moravanů, dosvědčuje, že bylo použito ve znaku říšskoněmecké župy Sudety, který byl udělen 9. 9. 1940 říšským Ministerstvem vnitra a užíval se v letech 1940-45. Znak vyjadřoval vztah Sudet k území Čech, Moravy a Slezska. Byl rozpuštěn a jeho horní půle dále rozdělena do dvou polí. Ve druhém poli byla dělená nekorunovaná orlice, jejíž pravá polovina byla slezská orlice a levá moravská orlice se stříbrnočerveným šachováním. Odlišnost od moravského erbu spočívala v tom, že pole štítu pod moravskou orlicí bylo černé a parát stříbrný.

V lednu 1990 navrhl prezident Václav Havel nový československý znak, kde by vedle znaku Čech a Slovenska na zadním štítě byl na moravský znak se stříbrnočerveně šachovanou orlicí na předním štítě (srdečním štítku).⁶² Pro odpor slovenské politické reprezentace a nezáměr pražských politiků nebyl tento symbolický návrh na uznání Moravy jako součásti československého státu přijat a nový československý znak obsahoval jen znaky Čech a Slovenska. Slovenská politická reprezentace fakticky přejala postoj maďarský po vyhlášení dualismu v roce 1867, kdy Maďaři získali historická práva, sami však jiným obyvatelům Uher nechtěli práva přiznat.

2.6 Moravský znak dnes

Dnes je stříbrnočervená moravská orlice obsažena ve velkém znaku republiky a znaku kraje Olomouckého, Zlínského, Moravskoslezského, Pardubického a Vysočiny. Jihomoravský kraj ve čtvrceném znaku používá v prvním poli moravskou orlici stříbrnočervenou a ve čtvrtém zlatočervenou. Rada Jihomoravského kraje schválila výklad symboliky návrhu znaku kraje s tím, že uvedení obou barevných variant moravské orlice „*znamená konec sporů mezi různými jazykovými, náboženskými a národnostními skupinami obyvatel jižní Moravy, zvláště mezi česky a německy mluvícími. Jde o symbol smíření a integrace. Kdokoliv se může rovnoprávně hlásit k jižní Moravě. Nezáleží na národnosti, na mateřském jazyku ani náboženském přesvědčení.*“⁶³

⁶¹ MILAN HLINOMAZ: Ke státní a zemské symbolice českého státu v období 1526–1918. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 1995, čís. 3, ISSN 1211-9768, s. 167, 174. http://www.nacr.cz/E-publ/paginae/fulltext/3_1995/ph_03_06.pdf.

⁶² Čl. I odst. 3 návrhu prezidenta republiky na vydání ústavního zákona o státních znacích České republiky, Slovenské republiky a Československé republiky z 22. 1. 1923, tisk Federálního shromáždění č. 245, V. volební období. Václav Havel osobně prezentoval návrh na 22. schůzi Federálního shromáždění 23. 1. 1990.

⁶³ Usnesení Rady Jihomoravského kraje z 23. 8. 2001 č. 445/01/R 26.

Protože došlo ke sporům o atributy krajského města Brna, což se však netýkalo různých variant moravského znaku, byl znak Jihomoravskému kraji udělen až v roce 2003.⁶⁴ Vedle uvedených krajů je území Moravy obsaženo i v Jihočeském kraji (Dačicko, Slavonicko), který však ve znaku moravskou orlici nemá.

3. MORAVSKÁ VLAJKA

Původně byly užívány **znakové (heraldické) prapory**, kdy štít byl nahrazen listem praporu a na něj umístěna heraldická figura, a zároveň vznikaly vlajky v barvách znaku bez užití heraldických figur, které převážily.⁶⁵ Moravská heraldická vlajka má modrý list s bíločerveně šachovanou orlicí.⁶⁶

Moravskou vlajku ve variantě vzniklé v 19. století tvoří dva stejně široké vodorovné pruhy, horní žlutý a dolní červený. Na rozdíl od znaků, které byly jako znamení právního statutu udělovány panovníkem nebo na základě jeho zmocnění jinou osobou, **vlajky** vznikaly původně bez právního aktu běžným užíváním (právním obyčejem), kdy se barvy vlajky odvozovaly od znaku. Vlajky byly zjednodušením znaku, když se nepoužil štít a heraldická figura a zachovaly se jen jeho barvy.

Žlutočervené barvy moravské vlajky vychází ze šachování moravské orlice, která od roku 1462 měla dvě varianty. Zatímco u znaku se dnes používá původní stříbrnočervená varianta, u vlajky se v 19. století ustálily barvy žlutá a červená, vycházející ze zlatočerveného šachování. Takto byly moravské barvy upraveny v návrhu moravské zemské ústavy přijaté Moravským zemským sněmem 20. 9. 1848: „*Barvy zemské jsou zlatá a červená.*“⁶⁷. Přestože ústava nebyla schválena panovníkem, vyvinula se z těchto barev moravská vlajka užívaná od 19. století. Následně bylo vydáno oktrojované zemské zřízení, které uvádělo: „*Markrabství moravské podrží svůj dosavadní znak a barvy zemské.*“⁶⁸ Aniž by však uvádělo, v jaké barevné variantě znak je a jaké jsou zemské barvy.

⁶⁴ Znak Jihomoravskému kraji udělil předseda Poslanecké sněmovny Václav Klaus rozhodnutím z 25. 11. 2003 č. 31.

⁶⁵ FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavy. *Genealogické a heraldické informace* 2012, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 62, 67, 70.

⁶⁶ Při popisu znaku se hovoří o zlatém a stříbrném kovu, při popisu vlajky o žluté či bílé barvě.

⁶⁷ § 6 Ústavního zřízení Markrabství moravského přijatého zemským sněmem 20. 9. 1848 v Brně. KAREL SCHELLE, JAROMÍR TAUCHEN: *Vývoj konstitucionalismu v českých zemích*. Praha 2013, s. 30.

⁶⁸ § 5 Moravského zemského zřízení z 30. 12. 1849 č. 18/1850 ř.z. Pojednání o vývoji moravské vlajky viz PAVEL FOJTÍK, ALEŠ BROŽEK: Moravská vlajka. Jaká a jak? 1. část, *Vexilologie* 187/2018, ISSN 1211-2615, s. 3667-3689. <https://www.vexilologie.cz/cvs/vexilologie/v1xx.php?n=187>

Nicméně se objevují varianty odvozené z původního stříbrnočerveného šachování moravské orlice na modrém štítě, a to bílo-modrá bikolora, kterou měly moravské oddíly při příjezdu moravského markrabího Matyáše Habsburského do Prahy 1611,⁶⁹ a bílo-červenomodrá trikolora.⁷⁰ (Při popisu znaku se hovoří o stříbrném či zlatém kovu, při popisu vlajky o bílé či žluté barvě.) Trikolora vychází z pravidla, že vlajka je zjednodušením znaku pouze na barvy, přičemž se obvykle užívá i barva štítu, která je v případě Moravy modrá.

Známa je i žlutočervenomodrá trikolora, která vychází ze zlatočerveného šachování moravské orlice a kterou výslovně v roce 1848 zmínil Alois Vojtěch Šembera, když však původně Šembera navrhoval i barvu modrou odvozenou ze štítu moravského znaku.⁷¹ Tato trikolora je jako vlajka Moravy v první české vexilologické publikaci *Barvy zemské a národní všech známých států na zemi* z roku 1884, byť zná i žlutočervené barvy moravské.⁷² Ovšem proti této trikolóře vystoupilo 10. 8. 1880 Moravské zemské místodržitelství, které v přípisu Policejnímu ředitelství v Brně a starostům v Jihlavě, Znojmě, Uherském Hradišti, Olomouci a Kroměříži výslovně požadovalo užívání zlatočervené barvy a ne zlaté, červené a modré.⁷³ V 19. století je uváděno užívání česky hovořícími Moravany trikolory červeno-bílo-modré, tedy s červeným pruhem horním.⁷⁴ Užívala se i trikolora bíločervenomodrá, jež je na pamětní sklenici s vyobrazením Besedního domu v Brně z období česko-německých střetů v roce 1905.⁷⁵

Ale trikolory se trvale neujaly. Po celou dobu monarchie nebyly zemské barvy výslovně upraveny platným a účinným právním předpisem, nicméně dlouhodobým užíváním se uplatnila žlutočervená vlajka.

⁶⁹ MILAN HLINOMAZ: Ke státní a zemské symbolice českého státu v období 1526–1918. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 1995, čís. 3, ISSN 1211-9768, s. 168. http://www.nacr.cz/E-publ/paginae/fulltext/3_1995/ph_03_06.pdf.

⁷⁰ F. B. BATOVEC: *Batovcův almanach. Politický kalendář, schematismus, statistika a Adresář zemí Koruny české. XVI. ročník na rok 1908*. Praha: F. B. Batovec 1907.

⁷¹ ALOIS VOJTĚCH ŠEMBERA: Politické zemské barvy Moravské. *Týdenník, listy ponaučné a zábavné*, č. 18, Brno 4. května 1848, s. 139. http://kramerius.mzk.cz/search/img?uuiid=uiid:ea1412f9-f0ac-11e0-a953-0050569d679d&stream=IMG_FULL&action=GETRAW. FRANTIŠEK PÍCHA: Moravské barvy a vlajky v revolučním roce 1848. *Genealogické a heraldické informace 2017*, Brno 2018, ISSN 0862-8963, s. 38-56. *Sněmovní jednání dne 14. srpna 1848*, In: Moravský sněmovní list, č. 27, Brno 14. září 1848, str. 213.

⁷² *Barvy zemské a národní všech známých států na zemi*, Praha: Alois Hynek 1884, s. 8, tabulka 1. Anonymní autor.

⁷³ Přípis Prezidia Moravského zemského místodržitelství v Brně z 10. 8. 1880, 3205/pr2-9. MZA v Brně, B 13 Moravské místodržitelství – presidium, sign. 2-9, č. 2820/1895, kr. 878. <http://moravskaorlice.blogspot.com/2015/11/10-srpna-1880-brno-presidium.html>.

⁷⁴ JAN HAVELKA: Erb a zemské barvy markkrabství moravského. *Komenský. Týdeník vychovatelský*. 15. 7. 1880 č. 29/1880, s. 454. <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uiug.30112042804044;view=1up;seq=448>. Surový čin inteligence hustopečské. *Národní listy* 27. 6. 1888, s. 2. <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuiid:f250961f-435d-11dd-b505-00145e5790ea?page=uuiid:6aa75ca2-435f-11dd-b505-00145e5790ea>.

⁷⁵ Exemplář v Moravském zemském muzeu v Brně.

Užívání moravské žlutočervené vlajky před i po roce 1918 dokazují pokyny pro slavnostní vlajkovou výzdobu z roku 1915: „*Vzhledem k četným dotazům, jaké prapory dlužno při událostech pro naši vlast zvláště radostných vyvěsiti a po kterou dobu má výzdoba trvat, sdělujeme na základě informací, došlých z příslušného místa, následující: Prapory buďtež v první řadě v barvách rakouských (černo-žluté), pak v uherských barvách (červeno-bílo-zelené), v moravských zemských barvách (žluto-červené) a v barvách našich věrných spojenců Německa (černo-bílo-červené) a Turecka (červené s bílým půlměsícem a bílou hvězdou). Vyvěsí-li se prapory v barvách jiných korunních zemí, dlužno v každém případě též říšskými barvami (černo-žlutou) zdobiti, jelikož samotné vyvěšení praporu v barvách některé korunní země snadno by mohlo býti pokládáno za demonstraci proti barvám říšským.*“⁷⁶

Moravská vlajka vlála 29. 10. 1918 při vyhlášení československého státu v Brně i řadě jiných moravských měst.⁷⁷ Moravská vlajka vlála po vyhlášení československého státu i v Hodoníně: „*Do Hodonína pronikla zpráva o vyhlášení samostatného čs. státu až 29. 10. ráno. Tak jako všude se na budovách objevily prapory, hodně v bíločervených slovanských, ale i ve žlutočervených zemských moravských barvách.*“⁷⁸

Z valašských Vizovic pochází záznam o vyvěšení moravské místo habsburské černožluté vlajky 29. 10. 1918 v deníku hraběnky Marie Anny Boos-Waldeck jako důkaz loajality novému státu: „*Dnes nebudeme vyvěšovat černo-žlutou, ale červeno-žlutou moravskou vlajku, abychom udělali radost vizovickým.*“⁷⁹

I při příležitosti návštěvy prezidenta Masaryka v Brně 1924 vlály moravské vlajky: „*Ozdobení města Brna prapory. Při příjezdu presidenta republiky vyvěšené prapory mohou býti v barvě státní (červenobílé s modrým klínem), zemské (červenožluté), nebo městské (bíločerv.), ev. červenomodrobílé. Spolky k uvítání presidenta mohou dostaviti se se svými spolkovými prapory a odznaky.*“⁸⁰

⁷⁶ Moravská orlice č. 127/1915, roč. LIII, pondělí 14. června 1915, s. 4. Výnos moravského místodržitelství č. 34 294 z 11. června 1915. Uložen je ve Státním okresním archivu v Mikulově, fond Okresní úřad Hustopeče, ka 3 a ve Státním okresním archivu v Olomouci, fond Okresní úřad v Litovli, inv. č. 1373. PAVEL FOJTÍK, ALEŠ BROŽEK: Moravská vlajka. Jaká a jak? 1. část, *Vexilologie* 187/2018, ISSN 1211-2615, s. 3683. <https://www.vexilologie.cz/cvs/vexilologie/v1xx.php?n=187>

⁷⁷ JAROSLAV BUDINSKÝ. Morava za války: ze vzpomínek na domácí odboj. Praha 1936, s. 384.

⁷⁸ VÁCLAV ČADA: 28. říjen 1918. Skutečnost, sny a iluze, Praha 1988, s. 161.

⁷⁹ Hraběnka dále vyjádřila své pocity: „*Miluji svou moravskou zemi z celé své duše a lpím na vlasti.*“ Zámek Vizovice, kmenový mobiliář, inv. č. VI 11766. JANA KVAPILOVÁ: Všední den rodiny Boos-Waldeck z Vizovic v 1. polovině 20. století. *Genealogické a heraldické informace* 2009, s. 31. JAN STUDENÍK: Vizovice 29. října 1918. *Sborník z konference MORAVA 1918*, Ostrava 2019, ISBN 978-80-7418-316-4, s. 74-76.

⁸⁰ Moravská orlice č. 141/1924, roč. LXII, sobota 21. června 1924, s. 2.

Moravská vlajka vlála v roce 1928 při výzdobě brněnského výstaviště v rámci Výstavy soudobé kultury. Při prvním zasedání nově ustaveného zastupitelstva Moravskoslezské země, které se konalo od 15. ledna 1929, byla zasedací síň zemského sněmu v Brně vyzdobena žlutočervenou vlajkou Moravy a černožlutou vlajkou Slezska.⁸¹

Moravská vlajka sloužila za první Československé republiky jako kompromis při vyvěšování vlajek, kdy pročesky orientovaní lidé vyvěšovali vlajku bílo-červeno-modrou a později československou, zatímco většina německy hovořících dávala přednost zemské vlajce moravské, což bylo pročeským prostředím akceptováno jako dostatečný výraz loajality k zemi. Autor si pamatuje vyjádření účastníka pročeskoslovenských demonstrací v Brně v září 1938, kdy dav před domy brněnských Němců vyžadoval vyvěšení vlajky skandováním slov „*Vlajku! Vlajku!*“ a uspokojilo ho vyvěšení moravské žlutočervené vlajky.

Žlutočervená moravská vlajka se užívala i v době Protektorátu Čechy a Morava. Svědčí o tom denní rozkaz č. 55 velitelství uniformovaného policejního strážního sboru v Brně z 18. dubna 1939, kde se psalo „*proti vyvěšení vlajky moravské (žlutočervené) není námitek*“.⁸² Zcela bez praktického uplatnění bylo stanovisko Zemského archivu v Brně vypracované na žádost Ministerstva lidové osvěty 13. ledna 1944, která informuje, že s ohledem na větší znak Protektorátu Čechy a Morava jsou zemské barvy moravské stejné jako české - bílá a červená.⁸³

Moravská vlajka se užívala i po druhé světové válce. Dne 18. 7. 1945 byl v Brně pracovní sjezd předsedů okresních národních výborů z Moravy. Jednání proběhlo ve sněmovní síni Zemského domu, vyzdobené vlajkami československými, sovětskými a žlutočervenými moravskými.⁸⁴

Moravskou vlajku stále upravují předpisy vydané v 19. století a historicky vzniklé zvyklosti, protože až do 19. století byl pramenem práva u nás i obyčej.

⁸¹ Lidové noviny, 20. ledna 1929, č. 36, s. 18. PAVEL FOJTÍK, ALEŠ BROŽEK: Moravská vlajka. Jaká a jak? 1. část, *Vexilologie* 187/2018, ISSN 1211-2615, s. 3687.
<https://www.vexilologie.cz/cvs/vexilologie/v1xx.php?n=187>

⁸² Moravský zemský archiv v Brně, f. B327, ka 9, sign. 19/1. PAVEL FOJTÍK, ALEŠ BROŽEK: Moravská vlajka. Jaká a jak? 1. část, *Vexilologie* 187/2018, ISSN 1211-2615, s. 3688.
<https://www.vexilologie.cz/cvs/vexilologie/v1xx.php?n=187>

⁸³ Moravský zemský archiv v Brně, f. B 313, inv. č. 144, kr. č. 79, č. 5/1944.
<http://moravskaorlice.blogspot.cz/search/label/20.%20stolet%C3%AD%2040.%201%C3%A9ta>. PAVEL FOJTÍK, ALEŠ BROŽEK: Moravská vlajka. Jaká a jak? 1. část, *Vexilologie* 187/2018, ISSN 1211-2615, s. 3688. <https://www.vexilologie.cz/cvs/vexilologie/v1xx.php?n=187>

⁸⁴ Nejnaléhavější úkoly moravské. Pracovní sjezd předsedů okresních národních výborů, *Rovnost*, 19. 7. 1945, str. 1.

Platí zde recepce práva habsburské monarchie novým československým státem, který převzal platné právo na území Čech, Moravy a Slezska, ať již bylo vytvořeno ústředními orgány ve Vídni či orgány zemí.⁸⁵ V roce 1920 byl přijat nový zákon o státních symbolech,⁸⁶ který se však nedotkl zemských vlajek.⁸⁷ Moravského znaku se dotkl tak, že změnil šachování orlice ze zlatého na stříbrné.

V roce 1936 zákon o užívání symbolů výslovně počítal s tím, že stávající znaky a vlajky samosprávných korporací může měnit Ministerstvo vnitra, pokud nejsou součástí státního znaku.⁸⁸ V takovém případě mohl být znak změněn jen zákonem. Ovšem to platilo i dříve podle zásady, že výkonná moc bývalého panovníka přešla na vládu (příslušná ministerstva), pokud ústava či zákon výslovně nestanoví, že přísluší prezidentu či jinému orgánu. Fakticky se tedy rozdělila případná změna zemských znaků, které byly součástí středního (Čechy, Morava, Slezsko, Slovensko, Podkarpatská Rus) a velkého (dále ještě Těšínsko, Opavsko, Ratibořsko⁸⁹) československého státního znaku, a zemských vlajek, které součástí státní vlajky československé nebyly. Zemský znak mohl změnit jen parlament zákonem, zemskou vlajku mohlo změnit Ministerstvo vnitra. Ale žádná změna zemské vlajky se nekonala.

Po roce 1989 se znovu začalo uplatňovat užívání moravské vlajky, přičemž vedle žlutočervené varianty se objevuje i další, kdy se na moravskou vlajku klade zemský znak. Umístění znaku na vlajku je možné, ale popírá původní smysl vlajky jako symbolu odvozeného od znaku jeho zjednodušením na užití barev znaku.

Stalo se tradicí 5. července na svátek sv. Cyrila a Metoděje,⁹⁰ hlavních patronů Moravy a patronů Evropy,⁹¹ vyvěšovat moravskou vlajku.

⁸⁵ Čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého.

⁸⁶ Zákon č. 252/1920 Sb., kterým se vydávají ustanovení o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti.

⁸⁷ Nepravdivý je údaj, že československý parlament v roce 1920 zakázal vyvěšování moravské vlajky – IVAN MOKRÝ: Morava s ilegální vlajkou. *Týden* č. 26-27/2011, ISSN 1210-9940, s. 14. Závěr o nezrušení původních zemských vlajek – výslovně české zemské vlajky a slovenské bílo-modro-červené vlajky úředně zavedené Šrobárovým Ministerstvem pro správu Slovenska v únoru 1919 - uvádí MARTIN SKALOŠ: Historicko-právní pohľad na vznik a vývoj slovenských národných a štátnych symbolov. KAREL SCHELLE, JAROMÍR TAUCHEN (eds). *Barvy v právu*, Ostrava 2015, ISBN 978-80-7418-242-6, s. 57.

⁸⁸ § 3 zákona č. 269/1936 Sb., o užívání vlajek, znaků a jiných symbolů, jakož i stejnokrojů a odznaků, a o opatřeních proti závadným označením.

⁸⁹ Ratibořsko bylo ve velkém znaku Československa reprezentováno znakem Ratibořského knížectví z doby vlády opavských Přemyslovců 1337-1521, kdy vlastní znak Ratibořska – zlatá orlice se stříbrným perisoniem na modrém poli - byl umístěn na polceném štítě heraldicky vpravo a vlevo byl znak Opavska.

⁹⁰ Svátek Cyrila a Metoděje byl dříve obecně slaven římskými katolíky, anglikány i luterány 14. února v den výročí úmrtí sv. Cyrila roku 869. V Moravské a České církevní provincii i na Slovensku je slaven 5. července podle rozhodnutí papeže Lva XIII. Ostatní katolické země se vrátily ke slavení svátku 14. února. Pravoslavná církev slaví svátek v den údajného příchodu na Moravu 11. května podle juliánského kalendáře, tj. 24. května gregoriánského kalendáře.

⁹¹ Za patrony Evropy byli ustanovení papežem Janem Pavlem II. roku 1980. Přidali se tak k sv. Benediktovi, který byl ustaven patronem Evropy roku 1964 papežem Pavlem VI.

Dnešní právní řád upravuje užívání vlajek takto. Každý si může vyvěšovat vlajku, a to i soukromou (vlajky různých spolků), samostatně nebo spolu se státní vlajkou. Samostatné vyvěšování moravské vlajky není nijak upraveno. Záleží na vyvěšovatel, zda užije moravskou vlajku v její žlutočervené podobě nebo heraldickou modrou vlajku s moravskou orlicí.

Spolu se státní vlajkou lze vyvěsit i jiné vlajky, ať již jiných států, krajů, obcí či vlajky další, což umožňuje zákon o užívání státních symbolů, tedy i vlajku moravskou. Zde se však musí respektovat to, že státní vlajka se vyvěšuje na čestnějším místě.⁹² Tedy z čelního pohledu na objekt, kde jsou vlajky vyvěšeny

- a) vlevo při vyvěšení dvou vlajek,
- b) uprostřed při vyvěšení lichého počtu vlajek,
- c) v prostřední dvojici vlevo při vyvěšení sudého počtu vlajek,
- d) první zleva, případně i poslední v řadě, při vyvěšení většího počtu vlajek než 5.

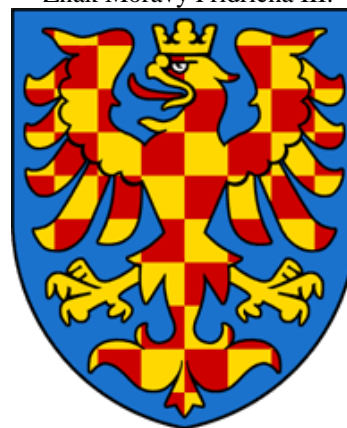
Umístění ostatních vlajek již záleží na vyvěšovatel.

Obrazová příloha znaků a vlajek

Znak Moravy užívaný dnes

Znak Moravy Fridricha III.

⁹² § 8 zákona č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů ČR.

Moravská vlajka heraldická

Moravská vlajka žlutočervená

Moravská vlajka žlutočervená se znakem

Vlajka Jihomoravského kraje

Literatura:

ZDENKO G. ALEXY: Moravská orlice ve znaku uherské župy. *Genealogické a heraldické informace* 2009, Brno 2010, ISSN 0862-8963, s. 126-127.

F. B. BATOVEC: *Batovcův almanach. Politický kalendář, schematismus, statistika a Adresář zemí Koruny české. XVI. ročník na rok 1908.* Praha: F. B. Batovec 1907.

JIŘÍ L. BÍLÝ: Moravská orlice - symbol panovníka, země a národa. *Moravský historický sborník. Ročenka Moravského národního kongresu 2002-05*, s. 261-328.

ALEŠ BROŽEK. Městská heraldika v díle Vojtěcha Krále z Dobré Vody. *Genealogické a heraldické informace* 2014, s. 104-114.

JAROSLAV BUDINSKÝ. *Morava za války: ze vzpomínek na domácí odboj.* Praha 1936.

VÁCLAV ČADA: 28. říjen 1918. *Skutečnost, sny a iluze*, Praha 1988.

FRANTIŠEK ČAPKA: *Dějiny Moravy v datech.* Brno 2001.

PAVEL FOJTÍK, ALEŠ BROŽEK: Moravská vlajka. Jaká a jak? 1. část, *Vexilologie* 187/2018, ISSN 1211-2615, s. 3667-3689.

<https://www.vexilologie.cz/cvs/vexilologie/v1xx.php?n=187>.

- JAN HAVELKA: Erb a zemské barvy markrabství moravského. *Komenský. Týdeník vychovatelský*. 15. 7. 1880 č. 29/1880.
<https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uiug.30112042804044;view=1up;seq=448>.
- MILAN HLINOMAZ: Ke státní a zemské symbolice českého státu v období 1526–1918. *Paginae historiae. Sborník Národního archivu* 1995, čís. 3, ISSN 1211-9768, s. 27-39.
- JANA KVAPILOVÁ: Všední den rodiny Boos-Waldeck z Vizovic v 1. polovině 20. století. *Genealogické a heraldické informace* 2009.
- ANTONÍN LOJEK. Význam práva a barev na korouhvích. Karel SCHELLE, Jaromír TAUCHEN (eds). *Barvy v právu*, Ostrava 2015, ISBN 978-80-7418-242-6, s. 28-53.
- ANTONÍN MIKOLÁŠEK: *Říše rakousko-uherská, III. část Markrabství Moravské a vévodství Slezské (s mapou)*, Litomyšl 1895.
- STANISLAV MIKULE. Komunální heraldika v českých zemích 1948-1918. *Genealogické a heraldické informace* 2004, s. 42-67.
- IVAN MOKRÝ: Morava s ilegální vlajkou. *Týden* č. 26-27/2011, ISSN 1210-9940.
- DALŠÍ MORAVÁK: *Polepšení moravského erbu po roce 1462*. Web *O Moravě pro Moravany*, 21. 11. 2011. <https://dalsimoravak.wordpress.com/2011/11/21/polepseni-moravskeho-erbu-po-roce-1462/>.
- DALŠÍ MORAVÁK: *Počátky erbu Moravy*. Web *O Moravě pro Moravany*, 19. 1. 2012, <https://dalsimoravak.wordpress.com/2012/01/19/pocatky-erbu-moravy/>.
- FRANTIŠEK PÍCHA: Moravský znak v systému kvaternionů Římské říše. *Genealogické a heraldické informace* 2009, Brno 2010, ISSN 0862-8963, s. 55-71.
- FRANTIŠEK PÍCHA: O klenotu znaku moravského markraběte. *Genealogické a heraldické informace* 2010, Brno 2011, ISSN 0862-8963, s. 7-32.
- FRANTIŠEK PÍCHA: Úvahy nad textem erbovní listiny Fridricha III. pro moravské stavy z roku 1462. *Genealogické a heraldické informace* 2011, Brno 2012, ISSN 0862-8963, s. 68-72.
- FRANTIŠEK PÍCHA: K 550 letům erbovní listiny císaře Fridricha III. pro moravské stavy. *Genealogické a heraldické informace* 2012, Brno 2013, ISSN 0862-8963, s. 60-80.
- FRANTIŠEK PÍCHA: Poznámky k historii moravského zemského znaku v I. polovině 19. století. *Genealogické a heraldické informace* 2013, Brno 2014, ISSN 0862-8963, s. 67-83.

- FRANTIŠEK PÍCHA: K praporu moravského regimentu legie arcivévody Karla z roku 1800. *Genealogické a heraldické informace 2014*, Brno 2015, ISSN 0862-8963, s. 129-132.
- FRANTIŠEK PÍCHA: Zemský znak ve výzdobě moravských sněmovních tisků. *Genealogické a heraldické informace 2016*, Brno 2017, ISSN 0862-8963, 67-81.
- FRANTIŠEK PÍCHA: Moravské barvy a vlajky v revolučním roce 1848. *Genealogické a heraldické informace 2017*, Brno 2018, ISSN 0862-8963, s. 38-56.
- FRANTIŠEK PÍCHA: Heraldická náplň plukovních praporů čs. legií v Rusku. *Genealogické a heraldické informace 2018*, Brno 2019, ISSN 0862-8963, s. 27-46.
- MARTIN SKALOŠ: Historicko-právní pohľad na vznik a vývoj slovenských národných a štátnych symbolov. In KAREL SCHELLE, JAROMÍR TAUCHEN (eds). *Barvy v právu*, Ostrava 2015, ISBN 978-80-7418-242-6, s. 54-64.
- JAN STUDENÍK: Moravské barvy a symboly, <http://zamoravu.eu/mno-k-morave/moravske-barvy-a-symboly/>. http://peter-diem.at/History_2/his2.htm.
- JAN STUDENÍK: Válečné domoviny. *Sborník z konference MORAVA 1918*, Ostrava 2019, ISBN 978-80-7418-316-4, s. 86-87.
- JAN STUDENÍK: Vizovice 29. října 1918. *Sborník z konference MORAVA 1918*, Ostrava 2019, ISBN 978-80-7418-316-4, s. 74-76.
- KAREL SCHELLE, JAROMÍR TAUCHEN: *Vývoj konstitucionalismu v českých zemích*. Praha 2013.
- ALOIS VOJTĚCH ŠEMBERA: Politické zemské barvy Moravské. *Týdenník, listy ponaučné a zábavné*, č. 18, Brno 4. května 1848, s. 139. http://kramerius.mzk.cz/search/img?uuid=uuid:ea1412f9-f0ac-11e0-a953-0050569d679d&stream=IMG_FULL&action=GETRAW.
- IVAN ŠTARHA: „Znak“ země Moravskoslezské. *Genealogické a heraldické informace 2001*, ISSN 0862-8963, s. 77-78.
- MOJMÍR ŠVÁBENSKÝ: *Stavovské listiny 1212-1847*. Brno 1965.
- ANTOŇ TILLE: *Učebná knížka zeměpisu pro vyšší třídu obecných škol na Moravě a ve Slezsku, Část 1*. Praha: Fr. A. Urbánek, 1874.
- JOSEF VÁLKA: *Středověká Morava. Vlastivěda moravská 5. Dějiny Moravy I*. Brno 1991, ISBN 80-85048-17-5.

JOSEF VÁLKA: *Morava renesance, reformace a baroka. Vlastivěda Moravská 6, Dějiny Moravy 2*, Brno 1995, ISBN 80-85048-62-0.

ALEŠ VYSKOČIL: *Slovník představitelů politické správy na Moravě v letech 1850-1918*. Praha 2011, ISBN 978-80-7286-183-5.

PROKOP ZAORAL: O listinách a kanceláři markraběte moravského Vladislava Jindřicha. *Sborník Matice moravské* 1967, Brno, s. 219-230.

Barvy zemské a národní všech známých států na zemi, Praha: Alois Hynek 1884.

Abstrakt:

Text se věnuje moravskému znaku a vlajce. Popisuje jejich historický vznik, různé barevné varianty a současné používání. Zvláště se zaměřuje na různé barevné varianty šachování moravské orlice.

Klíčová slova: znak, vlajka, Morava.

Abstract:

Coats of Arms and Flags of Moravia

The contribution focuses on historical development of the coat of arm of Moravia, which ist old historical land in central Europe. The text deals with the Moravian coat of arms and flag. It descibes their historical origin, various color variants and current use. He focuses especially on various color variants of chess of the Moravian eagle.

Key words: coat of arms, flag, Moravia.

JEL: H83.

Doc. JUDr. **Zdeněk Koudelka** Ph.D. - Vysoká škola Ambis, Katedra bezpečnosti a práva, zdenek.koudelka@mail.ambis.cz.

PROČ MĚSTSKÉ ČÁSTI STATUTÁRNÍCH MĚST NESMÍ VYDÁVAT PRÁVNÍ PŘEDPISY, ZEJMÉNA NAŘÍZENÍ V PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI?

Petr Kolman

1. ÚVOD

Se statutárními městy se v rámci naší právní úpravy obecního zřízení můžeme setkat již od roku 1990.¹ Možno konstatovat, že statutární města jsou města takzvaného zvláštního významu a zákon o obcích je taxativně vyjmenovává. Připomeňme, že statutárními městy podle ustanovení § 4 zákona o obcích aktuálně jsou *Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a Třinec*.² Nyní máme tedy v České republice dvacet šest statutárních měst, v roce 1990 jich bylo pouhých třináct. Takže se jedná de facto o stoprocentní kvantitativní nárůst.³

Spolu s předním moravským administrativistou prof. Petrem Průchou konstatuji, že postavení statutárního města nelze získat jinak než zákonem, přičemž ani zákon o obcích – obecní zřízení, ani jakýkoliv jiný zákon nestanoví žádná výslovná kritéria, podle nichž by byly posuzovány předpoklady pro získání takového postavení.⁴ Jinak vyjádřeno náš právní řád de lege lata neobsahuje ani jednu legální podmínku (např. na počet obyvatel, velikost území) pro možnost právní změny „běžného města“ na statutární město. Je zcela na rozhodnutí zákonodárce, jestli bude či nebude do taxativního katalogu statutárních měst obsaženého v § 4 odst. 1 zákona o obcích zařazeno další město.

Území statutárních měst se může, avšak nemusí, členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Takto územně členěná statutární města ze zákona upravují své vnitřní poměry ve věcech správy města tzv. statutem, jenž je vydáván formou obecně závazné vyhlášky v samostatné působnosti města.

¹ Viz tehdejší zákon č.367/1990 Sb., o obcích, který byl následně nahrazen zákonem č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). A v obou těchto právních předpisech byla a je právní úprava statutárních měst obsažena.

² Pro zajímavost aktuálně nejmenším statutárním městem je Třinec, má cca 35 300 obyvatel.

³ Nadto v roce 1990, existovalo ještě Československo.

⁴ PRŮCHA PETR in Kolektiv: *Zákon o obcích, (Komentář)*, Wolters Kluwer, právní stav k 1. 1. 2020, (ASPI ID KO 128-2000CZ).

Z nynějších dvaceti šesti statutárních měst má aktuálně přijatý svůj statut pouze sedm z nich. Ex lege platí, že městské obvody a městské části jednají za statutární město v záležitostech jim svěřených zákonem a v mezích zákona statutem.⁵ Dodejme pro komplexnost, že svůj statut má i hlavní město Praha, ale Praha není upravena v zákonu č.128/2000 Sb., o obcích, ale ve zvláštním zákonu č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

2. (NE)NORMOTVORNOST MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ A OBVODŮ

Nyní se dostáváme k hlavnímu tématu článku, a to k dnešnímu normotvornému (či spíše nenormotvornému) charakteru činnosti městských částí a obvodů statutárních měst. Podle § 134 odst. 2 zákona o obcích městské obvody a městské části nemohou vydávat obecně závazné vyhlášky nebo nařízení. Toto právní omezení nutno vnímat značně negativně, a to především na úseku nemožnosti vydávání nařízení městské části nebo městského obvodu v přenesené působnosti. Obdobně jako právník a vysokoškolský učitel Zdeněk Koudelka⁶ mám dlouhodobě za to, že tento zákaz je nevhodný, především z toho pohledu, že tzv. statutární město vykonává přenesenou působnost obce s rozšířenou působností a městské části realizují přenesenou působnost běžných obcí.

Je dobré si uvědomit, že přijímání nařízení je jednou z forem výkonu přenesené státní správy. Zákonné omezení možnosti vydávání územních právních předpisů lze snad ještě akceptovat na úrovni městských částí a obvodů u obecně závazných vyhlášek přijímaných v samostatné působnosti, ale u nařízení v přenesené působnosti (tedy výkonu státní správy) je tato legislativní restrikce do značné míry nesystematická, neefektivní a v principu zbytečná.

Dodejme, že předešlý zákon o obcích č.367/1990 Sb., umožňoval normotvorbu i městským částem a městským obvodům. Nynější právní úpravu nutno pokládat za systémový krok zpět. Doufejme, že v rámci připravovaných nových právních úprav na úseku obecního zřízení⁷, a to ať ve formě zcela nového obecního kodexu či v rámci větších novelizací dnešního zákona č.128/2000 Sb., o obcích, se dostane na pořad dne i návrat možnosti normotvorné činnosti městských částí a obvodů.

⁵ Městské obvody/části dnes nemají vlastní právní subjektivitu. Pouze a jen konají za zřizovatelské statutární město ve věcech, které jim svěřil statut nebo zákon. Městský obvod nebo městská část nejsou veřejnoprávní korporací, jsou organizační jednotkou města. KOUDELKA ZDENĚK: *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, str. 239 a násl.

⁶ Srov. Koudelka Z., in KOUDELKA, Z., PRŮCHA, P., ZWYRTEK HAMPLOVÁ, J.: *Zákon o obcích (obecní zřízení)*, Leges Praha, 2019, s. 447

⁷ V poslední době pravda přípravné práce na novém zákonu o obcích trochu pospávají.

3. ZÁVĚR

Není paradoxní a nesystémové, že například obec s pěti sty obyvateli může v roce 2020 přijímat vlastní právní předpisy a stotísíková městská část nebo obvod města Brna, Plzně či Ostravy nikoliv? Logicky si musíme položit otázku – proč se pak vlastně nákladně volí zastupitelstva (a následně další samosprávné orgány) městských částí a obvodů? Dle údajů Ministerstva vnitra v rámci nečleněných⁸ statutárních měst jsou výdaje na zastupitelstva v přepočtu na obyvatele o třetinu až polovinu nižší než u členěných statutárních měst.⁹ Z toho plyne další racionální otázka, proč jsou v České republice každoročně vynakládány milionové částky z veřejných zdrojů na chod samosprávných orgánů městských částí a obvodů, když jim není umožněna právotvorba dokonce ani na úseku tzv. přenesené působnosti?

Pokud nebude přistoupeno k „plnokrevné“ normativní způsobilosti městských částí a obvodů statutárních měst, mělo by se minimálně vážně uvažovat alespoň o zavedení možnosti městských částí a obvodů vydávat nařízení městské části (obvodu) v přenesené působnosti (výkon delegované státní správy).

O decentralizaci a dekoncentraci moci by se nemělo jen hovořit na konferencích a psát do sborníků, ale mělo by se s ní více pracovat i v rámci našeho platného právního řádu. Anebo o tom začít přinejmenším důkladněji a komplexněji psát.

Na úplný závěr si dovoluji právněfilozoficky poznamenat, že umožnění právotvorby¹⁰ městským částem a obvodům by také bylo naplněním myšlenkového půdorysu nálezu Ústavního soudu, který mj. vyjádřil právní myšlenku, že pravomoc vydávat obecně závazné vyhlášky může být statutem města umožněna i zastupitelstvům městských částí.¹¹ Z čehož možno též předvídatelně dovodit, že právní úprava (de lege ferenda) umožňující městským částem a obvodům vydávat právní předpisy, kterak bylo naznačeno v textu výše, by nebyla rozhodně protiústavní.

⁸ Tedy tam, kde nemají zřízeny městské části a obvody

⁹ HRUŠKA, L., FOLDYNOVÁ, I., HRUŠKOVÁ, A., RICHTER, J., KOVÁŘ, J., a kol (2018) *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech*. Ostrava: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. – zpracováno pro Ministerstvo vnitra, (Zpracování analytických podkladů vycházejících z implementačních plánů Strategického rámce rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014 – 2020“ reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0000649).

¹⁰ Byť třeba jen omezeného charakteru, tedy jen pro oblast přenesené působnosti

¹¹ Nález pléna Ústavního soudu Pl.ÚS 40/95 ze dne 17. dubna 1996.

Literatura:

HRUŠKA, L., FOLDYNOVÁ, I., HRUŠKOVÁ, A., RICHTER, J., KOVÁŘ, J., a kol (2018) *Analýza rozsahu výkonu veřejné správy v jednotlivých statutárních městech, městských částech a městských obvodech*. Ostrava: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. – zpracováno pro Ministerstvo vnitra, (Zpracování analytických podkladů vycházejících z implementačních plánů Strategického rámce rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014–2020“ reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0000649).

KOUDELKA Z.: *Samospráva*. Praha: Linde, 2007.

KOUDELKA, Z., PRŮCHA, P., ZWYRTEK HAMPLOVÁ, J.: *Zákon o obcích (obecní zřízení)*, Leges Praha, 2019.

Kolektiv: *Zákon o obcích, (Komentář)*, Wolters Kluwer, právní stav k 1. 1. 2020, (ASPI ID) KO 128-2000CZ.

Abstrakt:

Text pojednává především o otázce, proč dnes městské části statutárních měst nesmí vydávat právní předpisy. A proč nemohou vydávat dokonce ani nařízení v přenesené působnosti. Autor se k této věci staví značně kriticky a představuje svůj návrh de lege ferenda opřený o svá odborná zjištění.

Klíčová slova: Statutární město, správní právo, právní předpisy, normotvorba

Abstract:

Why City Parts of Statutory City Shall Issue Regulations, Especially Delegated Regulations?

It deals mainly with the main question: why urban areas of statutory cities are not allowed to issue legislation today. And why they cannot even issue delegated regulations. The author is very critical of this and presents his proposal de lege ferenda based on his expert findings.

Key words: Statutory city, administrative law, legislation, law making.

JEL: H83.

JUDr. **Petr Kolman** Ph.D. – Vysoká škola Ambis, Katedra bezpečnosti a práva, Lindnerova 1, 180 00 Praha, pkolman@post.cz.

JIŘÍ PERNES: MORAVŠTÍ ZEMŠTÍ PREZIDENTI

Zdeněk Koudelka

Moravské zemské muzeum Brno 2016, ISBN 978-80-7028-471-1, 90 s.

Věhlasný moravský historik Jiří Pernes seznamuje s osudy moravských (moravskoslezských) zemských prezidentů Jan Černého (1918-39), Jaroslava Jana Cahy (1939-41) a Jaroslava Mezníka (1941). Jan Černý si problém nedělal se zdvojováním funkcí, když byl nejen premiérem (1920-21 a 1926) a ministrem vnitra (1920-22, 1926-29, 1932-34, 1938), ale po celou dobu meziválečného Československa zemským prezidentem. Pro případ krachu vlády měl pracovní zázemí v nejvyšší funkci na Moravě. Černý zásadově po německé okupaci funkci opustil. Paradoxně působí smrt jeho nástupce Cahy, kterého ve služebním bytě na zemském úřadě zabil výboj z elektrické lampy. I v úřadě lze utrpět smrtelný úraz.

Poslední moravský zemský prezident Jaroslav Mezník měl heroický závěr života, když byl v úřadu moravského prezidenta Němci zatčen a krátce na to zastřelen. Němci pak nedovolili nejvyšší funkci na Moravě obsadit. Jiří Pernes uvádí informace i o předsedech Moravskoslezského zemského národního výboru Františku Loubalovi (1945-46), Františku Píškovi (1946-48) a Karlu Svitavském (1949). Po přečtení publikace se člověk dozví informace o představitelích státu ze stránek, které neplní dostupné encyklopedie, a pozná, že to s veřejným životem není dnes tak zlé, když se ve službě neumírá.

MARTIN PELIKÁN: ZAJIŠTĚNÍ A UTVRZENÍ DLUHU V PRAXI

ZDENĚK KOUDELKA

Wolters Kluwer ČR Praha 2017, ISBN: 978-80-7552-192-7, 416 stran.

Zásadní změna občanského práva přijetím nového občanského zákoníku, který je sám o sobě úctyhodným právnickým počinem prof. Karla Eliáše, je zdrojem bohaté nové soukromoprávní literatury. Nejdříve vznikly při každém velkém právnickém nakladatelství komentáře občanského zákoníku, neboť bylo nutné uspokojit hlad odborné veřejnosti (např. Wolters Kluwer, Sagit, Leges, C.H.Beck, Grada), což bylo vyvoláno pochopitelnému poptávkou praxe po pomocníku při výkladu a aplikaci nového kodexu. S během času se ke slovu dostávají autoři, kteří se chtějí

věnovat určitým částem občanského práva, o to více však podrobněji a soustavněji. Takovým případem je i publikace MARTIN PELIKÁN: *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*.

Kniha má větší rozsah – 416 stran. Její vnitřní členění vychází z členění příslušných částí občanského zákoníku. Po *Úvodu* následuje první část *Obecná úprava zajištění a utvrzení dluhu* s kapitolami – *Zajištění, nebo utvrzení? Co se zajišťuje (utvrzuje)?, Rozdělení garančních institutů, Jistota, Omezení při zajišťování a utvrzování dluhů*. Část druhá *Osobní zajištění* se skládá z kapitol – *Ručení, Finanční záruka, Směnka cizí, směnečné rukojemství, šek, Ostatní*. Část třetí *Majetkové zajištění* má kapitoly – *Zástavní právo, Zajišťovací převod práva, Dohoda o srážkách ze mzdy a jiného příjmu, Ostatní*. Poslední část čtvrtá *Utvrzení dluhu* obsahuje kapitoly – *Smluvní pokuta, Uznání dluhu, Ostatní*.

Kniha je knihou odbornou, a přitom psanou velmi čtivým jazykem i pro neprávnicka. Kniha má bohatý poznámkový aparát, do kterého autor přesouvá informace pro toho, kdo se chce zabývat určitou otázkou z podrobného odborného či až vědeckého pohledu. Takovým příkladem je například rozlišení zajištění a utvrzení dluhu, který je nově v občanském zákoníku pojato s významnými praktickými dopady, kdy zajištění se vztahuje i na příslušenství zajištěné pohledávky (zástava), zatímco u utvrzení nikoliv (smluvní pokuta), není výslovně smlouveno jinak.

Kniha se zde věnuje i správnosti pojmosloví, kdy poukazuje na to, že občanským zákoníkem používané sousloví zajištění a utvrzení dluhu není správné, když jde o zajištění a utvrzení pohledávky věřitele, jako jeho ochrana, nikoliv ochrana dluhu dlužníka. Odbornou stránku publikace dokazuje velmi rozsáhlá literatura, s kterou kniha pracuje, a je uvedena v Seznamu použité literatury, přičemž je zastoupena v zásadě veškerá relevantní literatura k tématu. Kniha tak umožňuje získat nejen odborný přehled o tématu, ale je též zdrojem na další relevantní prameny v této oblasti práva.

Naproti tomu vlastní text je přístupný i pro toho, kdo se danou otázkou nezabývá jako odborník, ale hledá pomoc při řešení vlastní životní situace. Z tohoto pohledu na knize velmi oceňuji zařazení praktických případových situací, příkladů, vzorů a judikátů zpracovaných tak, že lze knihu doporučit jako běžnou pomůcku nejen pro advokátní kanceláře, ale i jiné podnikatele a vůbec všechny osoby chtějící zabezpečit své pohledávky. Tyto příklady i upravené judikáty jsou psány čtivě a vycházejí z životních situací, do kterých se může běžně dostat většina lidí.

Dobrou uplatnitelnost v praxi rovněž zajišťuje, že vedle drobnějších zdrojů, jsou na závěr knihy uvedeny vzory písemných právních jednání týkající se zajištění a utvrzení dluhu, které jsou značně podrobné a rozsáhlé. Je nutno ocenit zpracování podrobného věcného rejstříku, což je další podpora pro praktické užití knihy pro čtenáře, který se chce rychle orientovat na konkrétní právní pojem či právní problém. Kniha je dobře graficky i jazykově zpracována.

Redakční rada časopisu

doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D. <i>Předseda</i>	<i>Vysoká škola Ambis, Právnická fakulta Masarykovy univerzity</i>
prof. Vladimír Belych, Dr.Sc.	<i>Právnická fakulta, Uralská státní univerzita Jekatěrinburg Rusko</i>
doc. Akos Cserny, Ph.D.	<i>Univerzita tělesné výchovy, Budapešť, Maďarsko.</i>
prof. JUDr. Jozef Čentěš, Ph.D.	<i>Generální prokuratura Slovenska Bratislava, Univerzita Komenského Bratislava</i>
doc. Ing. Jaroslav Dočkal, CSc.	<i>Střední škola informatiky, poštovníctví a bankovníctví Brno</i>
JUDr. Ing. Zdeněk Dufek, Ph.D.	<i>Fakulta stavební, Vysoké učení technické Brno</i>
prof. Ivan Halász, Ph.D.	<i>Národní univerzita veřejné služby Budapešť, Ústav práva Maďarské akademie věd Maďarsko</i>
JUDr. Milan Hodás, Ph.D.	<i>Ústav státu a práva Slovenské akademie věd Slovensko</i>
Ing. Radoslav Ivančík, Ph.D.	<i>Akademie Policejního sboru Bratislava – Slovensko</i>
doc. JUDr. Ing. Radek Jurčík, Ph.D.	<i>Mendelova univerzita Brno</i>
prof. Ing. Ludvík Juříček, Ph.D.	<i>Vysoká škola Ambis Brno</i>
JUDr. Alena Kandalcová, Ph.D.	<i>Ústavní soud Brno</i>
Mgr. Pavel Kandalec, Ph.D.	<i>Právnická fakulta, Masarykova univerzita Brno</i>
JUDr. Petr Kolman, Ph.D.	<i>Vysoká škola regionálního rozvoje a bankovní institut Ambis Praha</i>
doc. JUDr. Jan Kolouch, Ph.D.	<i>Vysoká škola Ambis Praha</i>
prof. JUDr. Petr Průcha, Ph.D.	<i>Právnická fakulta, Masarykova univerzita Brno</i>
doc. Ing. Milan Jan Půček, Ph.D.	<i>Vysoká škola Ambis Praha</i>
JUDr. Filip Rigel, Ph.D.	<i>Univerzita Hradec Králové</i>
RSDr. Petr Rožňák, CSc.	<i>Vysoká škola Ambis Praha</i>
doc. JUDr. Jan Svatoň, CSc.	<i>Právnická fakulta, Masarykova univerzita Brno</i>
prof. Dr. Bogusław L. Ślusarczyk	<i>Řešovská univerzita, Rzeszów – Polsko</i>
JUDr. Renata Vesecká, Ph.D.	<i>Vysoká škola finanční a správní Praha</i>

Adresa redakce

Vysoká škola Ambis
Časopis Právo a bezpečnost
Mezírka 775/1, 602 00 Brno
zdenek.koudelka@is.ambis.cz

Vydává:

Vysoká škola Ambis
Lindnerova 575/1
180 00 Praha 8 - Libeň

Tisk:

NOVPRESS s.r.o.,
Nám. Republiky 15,
614 00 Brno-Židenice

*Registrováno Ministerstvem kultury pod číslem E 21228.
ISSN 2336–5323*

Datum vydání: 31.8.2020

Objednávky předplatného přijímá vydavatel, cena předplatného je 600 Kč ročně, jednotlivé číslo stojí 200 Kč a lze jej zakoupit na adrese redakce. Vychází 3x ročně.

